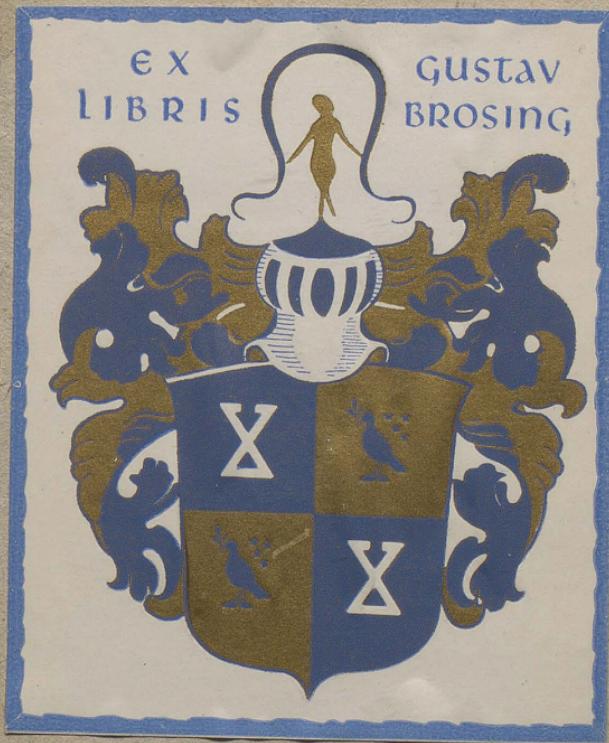

Bros Hill

Gustav Brosing
1871

Anhang
til
Biskop Gruns Aargang
af
hellige Taler.

Bergen, 1805.

Trykt i H. Kongel. Majests. privilegerede Bogtrykkeri,
hos R. Dapis Esterleverske.

E · BIBLIOTHECA ·

B E R G E N S I S

UNIVERSITAS

GUSTAV BROSLING

497349

Til Læseren.

I Fortalten til anden Deel af mine hellige Taler ses,
hvorför der mangler over 6 Sondags-Texter; her ere nu
ogsaa Taler over disse. Jeg var heldig med min Uar-
gang; den er aldeles assadt, skont kun saldbuden i Nor-
ge. Mange have siden vistet kloge, dog ikke mange nok
for at vove nyt Oplag. Skjont jeg lod oplægge ligemange
Exemplarer af begge Deele, ere dog nogle af den anden
Deel endnu tilbage. Dersom altsaa de Nogle, som kunde
eie den Første, og hvilke den formodentlig ikke interesserer,
vilde sælge mig den for indkøbs Pris, betaler jeg med
Glæde, for igien at kunne sydelsigere nogle Abonnenter
med saldstændige Exemplarer.

Vorfaaeren:

Rea

Register

over disse 6 Taler efter Tidens Orden, i hvilken de ere
holdte:

No.		Side.
1.	16de efter Trinitatis. Enkernes Dommer .	1.
2.	17de — — — Sabbaten .	12.
3.	20de — — — Bryllupsklæderne .	32.
4.	Søndag mellem Jul og Nytaar. Det andet Tempels første Besøgelsesdag .	52.
5.	4de Søndag efter Paaske. Husholderist Viisdom i Kundskabs Udbredelse .	69.
6.	6te dito. Salemandens Komme .	87.

No. I.
Enkernes Dommer,
En Tale

holden i Korskirken 16de Trinitatis 1803.

Ban for Prædiken.

O! du som er de Faderleses Fader og Enkers Dommer, evige forbarmende Gud! ses naadig need fra din Herligheds Throne til hvert Trængsels Hytte paa Jordens; Din Trest afstørre Beedmods Taare! dit livsalige Ord helbreede Hierternes rybe Saar. Din Naades Rigdom belenne hver god Mand, som besøger Enker og Faderlese i deres Trængsel; men berøver os Døden vore kiereste Pant, liude vi Tab, som ingen Dodelig kan oprette, saa være du os selv alle Ting i alle. Indsat ved din Aand dette Trestens Ord i vore Hierter, at denne Livs Pinagtighed, er ikke værd at ligne mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os! Amen.

I slunde de mange herlige Tilnavne, som gives den Evige i hans aabenbarede Ord, er det ikke det mindste trostefulde, naar han kaldes Enkernes Dommer. Ps. 68, 6. Dom og Dommer og Domstol, ere vel ellers frugtelige Udtrykke. Dom, den i al Rettergang meener seq, er en endelig affagt Meening, endten mellem twende, som trætte, med hvilken de begge maa lade sig nse, og mod hvilken i det mindste deres egne modsatte Meninger gielde for intet. Eller det er en Meening, som, i Folge Lov, endten frikiender anklaget Forbryder, eller demmer ham skyldig til Stra.

A

Domse

Dommeren i vo're Stater, endog den Ningeste, fore-
 stiller, medens han dommer, den Høisbydende i
 Landet. Naar han har sat sig paa sit Dommersæde,
 sidder han høit ophøjet over den ellers langt mere Op-
 høiede Medborger, som møder saaførende for hans
 Ansigt. Han har da Ret til at forrette undersættig
 Agtelse; ret til at paalægge Parterne Sagens rimelig-
 ste Oplysning; ja! ret endog til at paabyde Loushed,
 i Tilfælde af stiende Oprin mellem de modstende Parter.
 Frygteligt er altsaa Ordet Dommer, og i frygtelig
 Bemærkelse bruges det ofte i den hellige Skrift. Et
 ErempeI kan være nok. Jesu raader til Fred og For-
 bigelse, og lægger denne Tandsel deriil: Fortig dig
 snart med din Modstander, den Stund du end-
 nu er med ham paa Veien, at ikke Modstande-
 ren skal overlevere Dommeren dig, og Domme-
 ren skal overlevere Tieneren dig, og du skal
 kastes i Fængsel. Men hver Dom har dog øje paa
 engana twende forskiellig Virkning, Glæde og Sorg.
 Den Vindende er tilfreds, den Tabende misniet.
 Har jeg dersor endten en god Sag, eller en betraengt
 Sag, forfølges jeg, som ofnægtig Skyldner, af en
 alt for graadig og grusom Vedervart, og jeg fiender
 Manden, som skal afgiøre vor Sag, og jeg veed han
 er den oplyste, retvise, fælsumme Menneskeven; saa
 er dette min glade, min haabefulde Tanke: Denne,
 denne skal være min Dommer. Da saaledes er
 Gud EuIernes. Overalt er Ordet Dommer, Præl-
 kende eller træstefuldt, alt efter den Sammenhæng
 hvori vi finde det, og her er Sammenhængen denne:
 Fryder eder for ham, som er de Faderlösers Fader
 og EuIers Dommer, Gud i sin hellige Boelig,

Ps.

Ps. 68, v. 5 6. Og inkkes os dog endnu er emmere
 Ord burde være valgt, for at udtrykke den emmeste
 Sag; saa lader os betanke, at det juft turde være
 Enk i sioeste Fortægenhed, sem her leveres afhulpen.
 Blandt alle andre Livets Besværligheder, som hun gierne
 fortinlig maa seie, maa hun dog være mest at bella-
 ge, naar hun sagseges for Retterne. Selv ubevans-
 dret i Lovene, bientet for trofaste Værge, og ilde stikket
 til Bedermale, maa hun bero sin Sag til den Første
 den Beste, eller til slet ingen, og da gielder det om
 retvis Dommer; Men endnu har Udtøkken en ster-
 kere Efterturk, naar det bruges om Gud: hvor Sag
 ikke seges, hvor Enken ikke kloger, hvor hun fornær-
 mes, uden at vide det: hvor hun besnæres af List og
 Erig; hvor ingen paa Jordens leitelig opdager For-
 nærmelsen, og Gud der og da kaldes Enkernes
 Dommer: der antager Ordet en gandske ny Bemær-
 kelse: der siger det: Enkernes Henvner, som straffer
 deres Efterstorbere, og det strengeligen, endien her
 eller hisset. Da For nærmelse mod disse svage, værges-
 lose Forladte, turde da være liesaas formastelig, som
 det dristigste Angreb mod de Mægtigste paa Jordens.
 Men Ordet Dommer, har for Enken endnu storre
 Trest, naar det bruges om Gud. Enkens Sag for
 folges stundom af dem, som ere Mægtigere end de
 Mægtigste Jordens Beherskere, og mod hvilke hun
 ikke staer til at redde af dem. Disse Livets Overlague
 Plager, mener jeg: Sygdom, eller Sorg, eller Ar-
 mod, eller Deden; ogsaa mod dem vil og kan den
 Erige, og han allene, være Enkernes Dommer, og her
 er det at dømme, og det at frelse, det samme: og
 denne Frelse, hvor lidende Enkes glædeste Haab. Dette

4
• • • •
oplyser sig godt af Dagens Evangelio, hvoraf jeg vil
viise:

Gud, som Enkernes Dommer.

- 1) Enken og hendes Sag.
- 2) Dommeren og hendes vundne Sag.

1. Hvad det første angaaer, da ville vi her lære at
kiende a) Personen først forend vi betragte hendes Sag.
Bar nogen Persons Anfeelse retvis Dommer værdig,
saa var det her. Afskjelligt hvor Retterns Stier boiedes
for Gunst og Gave; men undskyldeligt i det mindste,
stundom hæderligt, hvor Sagsogeren ikke fil fuld Ret
fordi han havde imod sig den Indstyrtes Zaarer, og
Lidelser og heete Unkværdighed. Personen her er en
Enke. Jeg behøver neppe at forudsende denne An-
merkning, at der vel kan gives Enker ligesaa stridbare
som Mænd, eller andre ligesaa Rige som den Mægtige-
ste, eller arter andre ligesaa Belystige som den for-
fængeliggste Ungdomslane. Men de ere Haar mod den
store Skare, og om disse Haar taler ikke David i min
Indgang, og ikke jeg i min Text. Jeg har nævnt Enken,
og altsaa nærnt en Person, som i almindelighed lader
formode en dybt saaret, en unkværdig Lidende. Først
nævnes hun og gierne paa de Lidendes Liste i den hæ-
lige Skrift. Enken er en af det svagere Klon, som
allerede har forsøgt Egrestandens Lyksalighed, og druk-
ket den bitre Skaal: en om og trofast Egtescelles
Lab. Hvor mange huuslige Glæder forsvandt ikke
for hende i Skilsmissens det grummme Diblik, som
Dromme, i det man vaagner. Hvert Sted i Hunset
er øde og tomt, eller der spøger kun den mørke Erin-
dring om saa mange med hendes bestie Ven henbragte
behagelige Tider. Hun har, sætter jeg, en Borne-
flo:

skøf: skøf som Moder før for hver en af disse hun kigste
 med Smerte, og stænkede den glade Fader, seer hun
 dem nu, og hendes Hjerte vil briste. Nu seer hun
 dem og siger: Det er Saar uden Hyrde. Kun faa
 Stender undtagne, gielder dette hverdags Ord: Man-
 den borte, Broder borte. Enken forsøtes med eet
 ligesom i en ganske ny Verden.. De temmes alle de
 Forraadskammere, af hvilke hun hentede saa sorgeslos
 alle Livets Forudenheder. De indfrankes de Værelser,
 hverti hun swingede sig saa rummelig; ja stundum for-
 lades Paladset, og godt og vel om en barmhertig
 Mand har tilovers en giesfri Hytte. De daglige
 Vennekredse ophøre med eet. Uden Vederlag undseer
 man sig dog for at æde Maadebrød ved Herrebord, naar
 man kun ellers hjemme maatte have sine nedterstige
 Smuler. Enken taber al sin forrige Indflydelse i det
 menneskelige Selskab. Hun delede før sin Mands
 Ere og Vigighed; men hun erfører lætelig, hvor
 ligegyldig hun er bleven den heele virksomme Verden,
 og at man behynner sig næppe om hendes Tilværelse,
 med mindre der endnu skulde være tilovers Levninger
 af gammelt Gods; da hvor Aladslet var, forsam-
 ledes Ørnene; da vilde der være tienstagtige Alander
 nok, som hialp til at skille hende ogsaa med denne
 Byrde. Om Enken altsaa mødte før en Ret, burde
 hun have en Talsmand meere, end blot hendes Sags
 Retfærdighed. Saadan en Enke fremtræder i Texten,
 os vi ville nærmere høre b) Hendas Sag. Hendes
 Vederpart er den mest uforsonlige af alle: Kunde han
 bestikkes med Guld, kunde han synderliges med Pen-
 gemulster; saa kom han aldrig indenfor Dørtærskelen
 hos de Mægtige og Rige; men Lazarus døde, og den

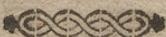

rlige Mand døde ogsaa. Kunde han bevæges ved Sulke og Bonner og Taarer, skulde ingen om Hustru miste sin Mand, og ingen elskende Moder sin Haabefulde Son. Men vi see det Modsatte daglig, vi see det i Texten: Fra Main blev en død udbæren, han var sin Moders eeneste Son, og hun var en Enke. Ja her synes Enhens haarde Bede-
part, efter vor korsnærde Dom, at sætte al Billighed tilside. Og ofte i Verden forekommer det os saa; hist hørerlykkes en Mand i sin fulde Virksomhed, medens en gammel udlævet gaaer tilbage, sin selv og andre til Byrde; hist den Gode, den Elkærde, som var Selkfabet Diensthjælp, medens Selkfabet beholder den, som lever til Forargelse for alle. Nu gaaer Døden ind og gjor Vold i Familiens Slied, borttager den trivelige Glæs, blomstrende som Rosen, og ladet den vantrevne Kærling staae tilbage, som daglig saaer Foreldres Hierter. Vi hente de beste Egær for at tale ham til Netze, for at tage alvorlig til Bedermæle. Men deres Knæster spilte, de tabte Sagen. Døden seirer, og fører det alt for kostbare Bott i Triumph. Haarde Modstander og magtig! og alt for opbejet til at kunne indsternes for vore Domstole! Ja! det som er meere; ethvert Kieremål mod dia, er dristig For nærmelse mod Gud. Du er selv kun en underordnet Betient af en højere Herre. Naar han siger til dia: Kom! saa kommer du; gaa! saa gaaer du; gjør Det! saa gjør du det. At ivre mod Døden, er at ivre mod Dødens Herre; det er, usormerket at opkaste os til Dommer over den Eviges urandsagelige Domme. Vi lægge da kun Synd til Sorg, Overhærighed mod den øverste Dommer til vor tabte Sag. Dobbelt

frygs-

frøgtelige Død altsaa, da vi maa kysse paa det skarpe
 Sverd, hvormed du saarer os; da vi maatroe, vvert-
 imod vor Hølelse, om ham, som udsendte dig: han
 gjorde det vel altsammen. Mod saa frøgtelig Be-
 derparti har Enken af Main Sag, og en nesten for-
 tvivlet Sag Hun var Enke, og det synes: som
 Enkernis Dommer havde forbarmet sig over denne,
 da Skænket hende en Son. Denne var allerede over
 Berneaar, allerede at regne blandt unge Barle; i
 den Alder altsaa, i hvilken han kunde gavne; i hvilken
 han havde begyndt at være Moderens heire Haand,
 hendes Alderdoms Stottet; om hvilken hun med mere
 Freie, end Lamach om den unfeade Noah, kunde sige:
 Denne skal troste os i vor Møie og i vores Hæn-
 ders Arbeide paa Jorden, Gen. 5. Hr kunde
 Kvinden nesten glemme at hun var Enke, og kun føle
 sig, som den glade, lykkelige Moder. Saae hun for
 sine Kaar tunge, her var den, som lettede under, var
 hendes smule Besferd, truende med Fald; Storten
 var ogsaa voxende til Opreisning, allerhøst om hun,
 som Tilsfældet rimeligtvis her var, befandt sig i den
 Folkekasse, som i sic Ansigtes Sved aad sic Brod.
 Hun eiede maastke en lille Vingaard, eller sin Deel i
 et Oliebierg, eller dog i det mindste en Ager at dyrke;
 og da for hende hvor umiskelig, hvor dyrebar en saadan
 nesten fuldvoren Son, han har Tilsyn med alt, han
 styrkes daglig til at føre den tunge Plov: han er Hus-
 bonde allevegne: han er troe, som en Son, over
 hendes ganske Huus, Ebr. 3, fordi dette Huus er
 hans forventende Aev, og skal i sin Tid være hans egen
 Ødel og Ejendom; Leiesvenden flyer dog, naar Uven
 kommer; men Sonnen sætter sic Hjerte til Hjordene.

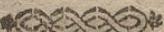
Tiene-

Tieneren er vel undertiden, men dog silden, troe, som en Eliezer var det i Abrahams og Isaachs Huus. For en saadan Enke maahte en saadan Sen være et dyrebart Klenodie. Det er sandt, en fattig Embedsmands Enke i vore oplyste Dage kan ikke være ner saa glad, ikke prisne sig halv saa lykkelig med en saadan Sen. Enhver ønsker dog Sin opdragten til og gieldende i den samme eller lignende Stand, som hans Fader; og da burde hun nuomstunder ikke giøre saa bitter Indsigelser mod Døden, om den tilig meldte sig med sin Krav. Sønnens første Dannelsse har kostet hende allerede maaskee hendes siste Klenodie, og endnu hvor langt frem; endnu hvor længe skal hun halvbetlende igennem hans favreste Aar ese af og udrenne enhver Goddædig-heds Kilde, hvorfaf Moderen selv heilig kunde irænge til lædstkende Draaber. Det er saaledes vor Verden er gaaen fremad; det er saaledes Kultur og Forsinelse har forsikkret Livet, at uformuende Forældre ikke engang kunne ret glæde sig i Livets uskyldigste Glæder, at de maa græde over tilvorende Smaa, som dog ere en Guds Gave, især over Sønner, som skulle tilig ud i den fordervede Verden, at en Enke, just naar hun har en opvoksende Son, maae føle sig dobbelt Enke; naar evertimod Enken i Texten, som levede i mindre oplyste Tider, saae i den vornde Son sin ny fremvirende Lyksalighed hun blev mindre Enke for hver Dag Sonnen vorde: han var hende en Dienstlyst, et skjert Elskab, en heel Verden; men forse Glæde, Døden kom, Ormen stak Jonæ Kikajon, og det visnedes, Sonnen døde, og nu blev hun anden Gang, nu blev hun dobbelt Enke. Bittere Død! Saa havde hun Ret til at anklage Modstanderen; bittere Død! Du hugger

Saat

Saa i Saar, det sidste dybere end det første. Et
 Hug endnu! Kun dermed helbreder du mit Hiertes
 Bunde; assister ogsaa mine Dage, det er en
 Velgierning, den eeneste du nu kan bevise mig.
 Hvorfor skulde denne Son være et Offer! Hvi
 roeg du den ikke fra en Fader, men fra en
 Enke? Hvorfor ikke af et vrimlende Næde, som
 havde fleere tilbage? men fra den, som havde kun een
 eeneste? o! hør du giorde min Eensomhed mer! hvor
 blev mig Verden ede og tom? Kald mig ikke,
 saa maa jeg klage med en anden Enke; Kald mig ikke
 Ke Naomi, men kald mig Mara; thi Herren har
 gjort det saare bitter for mig, Ruk 1. Skaffer
 nu saadan Enke Rei i Dommere paa Jorden, om i
 kunne. Men i kunne ikke; I maa henvise Sagen til
 en hsiere Domstol. Terten viser os 2) Domme-
 ren og Enkens Sag vundet. Jesus blev Enkens
 Dommer; man behøvede ogsaa kun at see ham for at
 haabe Sagens lykkelige Udsald. Han behøvede kun
 at see Enken og hendes Lazar, derigienem seer han
 hendes Hiertes bitter Oval. Synet indtager Dom-
 meren til den Tabendes Fordeel. Det var Grund-
 sættning hos ham, at altid tage den Svageres Partie
 mod den Sterke. Der han saae hende, yntedes
 han over hende. Det maatte enhver, som ikke var
 Vandspabning. Græde med den Grædende, det maatte
 vi dog kunne. Men vor Medynd er gierne afmægtig,
 godt og vel, om den virker nok paa os, for at afevinge
 os den os muelige Biestand. Desverre! den Gier-
 riges Haand undfalder ofte hans Hierte, han herder sig
 mod sine Folkeser, og bedøver sig mod Medslidenheds
 Stemme, denne Enkens Talsmand i hans egen
 Barin. Men Jesus ikke saa. Græd ikke

ikke siger han, et kraftigt Ord i hans Mund; thi det
 aførret Laarer. I vor Mund vilde det været et
 haardt, et daarlige Ord. Ikke græde, maatte En-
 ken spørge? Hvoad skulde jeg da? Et her ikke Kilde til
 Laarestromme, naar græd man da nogensinde paa
 Jorden? Et ikke Graad Sorgens eeneste Lindring?
 maa jeg ikke give mit beklemte Hertie Lust? eller vil
 man negle mig ogsaa denne de betrængtes Husvalelse?
 men naar Jesus saade, græd ikke, var der Størkes
 Røst med hans Røst, og i hans blide Alasm kunde
 vel de forarædie Dine see Haabets Morgenrøde at op-
 rinde; Nu rørde han ved Baaren, ikke med Væl-
 de, men med en sagmodig, dog bydende Haand, som
 om han vilde sige: haster ikke saa i Dødens lydige
 Tienere! til at udføre eller besegle den faldne Dom.
 Sagen turde endnu tage en anden Vending. Og de som
 bare stoede stille; ogsaa de ahnede et usæ vanligt
 Oprin, det er godt at mærke; thi vilde en ubeklent
 Modende standse dem, som hos os bare en Dø til
 Jorden, vi vilde troe ham afsludia, vi ville støde ham
 tilside, eller vi ville faae ham straffet, som den offent-
 lige Roeligheds Forstyrer. Men disse stoede stille,
 men ogsaa denne deres Smule Lydighed, blev rigeligen
 belønnet, ogsaa de sandede hvad skrevet staer: Det
 er godt at haabe og være stille til Herrens Frel-
 se, Begr. 3. Men nu er her dog en fortvilet Sag,
 staer den til at Vinde? kan denne Lov tale Undtagel-
 se: Hvor Træet falder, der skal det ligge? Her
 maa Enkens Dommer være Gud, om hendes Sag
 skal vindes. Saa var det, her er Overdommerens
 Kiendelse: Du unge Karl! jeg siger dig stat op,
 og den Døde reiste sig og begyndte at tale, og

han

han gav hans Moder ham igien. Hvilkens Mage
 over Deden! hvilken Dom over den Mægtige! hvilken
 Binding for den seirende Moder. Hun sik meere end
 hun tabte, en levende Son; men en Son tillige, som
 nu kiendte, nu havde lært, at troe paa Livets og Dø-
 dens Herre. Ja for hende selv aabnedes nu en Him-
 mel paa Jorden, og denne Skrif, synbar for alle,
 skienede nu klarest i hendes modersige Hjerte. Gud
 havet besøgt og forløst sit Folk; og vi sik her at
 see i klarest lys, at Gud er Enhernes Dommer.
 Enhver, som have drukket og drikke daalig de bittere
 Glaaler! til eder var min Tale. Vntor ikke Bun-
 der som her, haaber ikke at eders Dede skulle komme
 tilbage fra Gravene; men troer vist oa fast, at Gud
 endnu er eders Dommer, at han skal udføre al eders
 svære Saq, henvne alle eders Hornarnulser, sinke
 eder til at forsnerie enhver tung Sorg, og aive eder
 vunden Saq, om ikke her, saa hisset: Der skal han
 aeftorre al Graad af eders Fine, give eder Glæde
 for Sorg; Kæstelige Klæder for en varsmægtet
 Aland, Es. 61. Thi eders Dommer skal være
 den samme, som har besøgt og forløst sit Folk.
 Men Brodrie! vitsomme Mædborgere! til eder var
 min Tale om Enhver, bessiger dem i deres Trængsel,
 erosler dem i Næd, rækker dem en troefast Hånd paa deres
 tunge Bei. Men frygter for Eukens Suk meere end
 for Lynet, som slæer ned af den mørke Skne: skiel-
 ver, om i have berøvet dem med Uret eneneste Skærv,
 den vil brænde paa eders Hjertet engang, den vil for-
 dres strængeligen tilbage af Enhernes Dommer, naae
 Enhvet have, hvormed at betale. Disse svage, disse
 forladte, disse dybt nedbøyede, være eder hellige. Kee-

den som forariber sig mod dem; thi Gud er Enker-
nes Dommer! Amen.

No. 2.

Prediken 17de efter Trinitatis

i

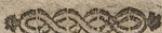
Nyekirken 1804.

Bon for Predikten.

Tael Herre! Tael! vi ville høre dig,
Hver Tanke Sal gade op fra Bochims Dahl,
Leedende om Himmerig.
I Jesu Navn bede vi: stat os bie,
Oplys du vor Forstand!
Dg eend vort Hjerte an.
Til et helligt Offer ved Straalerne,
Som falde ned fra din Guddoms Herlighed.

Min Siel kom igjen til din Rolighed; thi
Herren gjør vel imod dig, Ps. 116. 7 v. Saa føler,
saa besynger David de saligste Dieblikke han oplevede
i dette urolige, dette misfærslede Liv. Klar som Dagen
er Meeningen af disse Ord. Ofte vare de paa Davids
Stilling anvendelige, ofte, Gud skee Lov! ogsaa paa
vores. Altid var Mennesket lykkeligst, naar han føle-
de

de sig mest stemt til denne Vorsang, eller naar disse
 Ord vare mest stemmende med hans intvortes Feleller:
 min Siel kom igien til din Rolighed; thi Herren
 gør vel imod dig. Den Siel, det fornaer sig,
 maa erkende Roligheds Værd, som skal prise sig salig
 i den. Der gives urolige Hoveder, som elste Sverin,
 som jage efter Adspredelser, som orstende drille af
 enhver Forglemmes Flod, at ikke Tanken skal standse
 ved nogen af disse tre Anstdosteene: Siel, Gud,
 Evighed. Disse have ikke Roe paa Kunihjert; den
 onde Samsittighed driver dem; over deres vilde gni-
 strende Hine synes hænende denne Cains Dom: Flyg-
 tig og vankende skal du være paa Jorden. Gud
 see i Maade til hvet saadan sin egen Roligheds Hjende!
 Den er allerede nok at beklage, som seger Rolighed og
 ikke finder; kun den er lykkelig, som soade og fands,
 og følede sig glad i den Rolighed han havde fundet.
 Saaledes lykkelig endog blot Hjussaderen, hvis
 Embuds- eller Dærtingsvei rriver ham med sia ind i
 Verdens Tummel, naar han efter velfuldende Dagvaerk
 kommer til det litere Hjem, lukker sich Der, intslutter
 sig i sin Families Skjød, og seer inden sine snævre
 Begge sin lille Verden; lykkelig, naar dette da er
 hans Afstiensang: Min Siel kom igien til rc. Eller
 faer ud paa Dybet med din Tanke. See din sør-
 rende Broder der, naar han har udhørret flere
 vaagne Næter og Stætsulde Dage, naar han længe
 stod i forevivset Kamp mod Naturens Kræfter, mod
 bratte Belger og breslende Orkaner; og naar nu Stor-
 men er og Bolgen legger sig, og Havblik omringer
 ham, og han gaaer ned til Gebet med sit troette Mand-
 skab, da skalde du sige, dette var en Sang for ham

og for dem: Min Siel kom igien 2e. Men endog
paa det faste Land, naer der blot har stormet hers-
inde i den trange Barm; naar mørke Tankers Belger
længe tunkede den beengsfede Aland; naar den lidende
raabie fra sin Asgrund: Vandet gaaer mig ind til
Siel'en. Naar ingen Livets Fred; intet Havblit
udenom; ingen Stilhed, tans som Natten, kan dem-
pe Sindes Opror; han bær det brusende Hav; han
bær alle Storme indsluttede i det bristefærdige Hiette;
han kaster, han vrir, han vølter sig; og, som det
trufne Øyr, kun sieder den gifte Piil dybere ind i det
dødelige Saar; og naar der da kommer Lægedom fra
Herrens Haand; naar at jeg skal tale med Skriften:
de Ven høre Glæde og Fryd, som vare synder-
knusede; eller naar den evige Aand, denne høverste
Tresler i alvor Nod, ogsom gaaer ind ad lukté Dørre,
naar den kommer at svæve over denne mørke Asgrunds
Bande, at de saae deres Skif, som paa Skabelsens
første Dags; Naar altting nu efter er Fred herinde og
Lys og Liv; da hører du af den Praaieldendes Mund
besvungen Himmel'en paa Jord'en, naar du hører ham
udbrydende i denne Poessang: Min Siel kom igien
til din Rolighed; thi Herren gjør vel imod dig.
Ja dyrebare Rolighed! Da nævne jeg, og nævnte
meere end hvad der til Fuldkommenhed gives paa denne
heele Klode. Naar hunz Israel forjæltede Canaan,
dette Land, som fæd med Melk og Honning, hvor
Guds Folk, efter 40 Aars Vanken i Ørken, skulle
boe saa længe, saa trægaeligen og nyde saa megen, saa
uforskyret Jordisk Eksalighed; Naar dette Land
faaer i Skriften dette skionne Navn, naar der siges
om dem, som bleve gienstrivige og derfor skulle dse,

forend

ferend he kom at boe i Landet: Jeg haver soeret i min Vrede: de skulle ikke komme ind i min Hvile. Eb. 3. Gaa er dette Land og denne pass inde i navnelse paa Landet, og al denne virkelige Hvile og Roelighed, Israel i dette Land skulle inde, kun et svagt, yderlig svagt Forbillede paa end endnu bestandigere, endnu uendelig saligere Tilstand, den om hvilken Paulus: Der er en Sabbats Hvile tillovers for Guds Folk, Ebr. 4. Ja den er først herovenul; først der er den sande Fred, der Falingen og intet fornørlige. Her er dog altid Havet endnu, der er Havnens; her er du rejsende, fremmed, der er dit Hjem, dit Fædreland. Da først er altig vel, da først er du tilfulde salig, naar du, i det du kaster din Vandringss stav, i det du træder ned i Gravens Sovetammer, kan tenke om ikke stae: Min Siel gak tilbage til din Rolighed; thi Herren giør vel imod dig. Men Veten kan være lang, blive tung, paa Reisen gennem Livet behøves mange Poststationer, førend vi naae det sidste Hvilested; mange Skifte, hvor vi maa standse, puste ud, samle Kraft, for Dagen efter at fortsætte Reisen paa ny. Vor gode Gud og Fader har ogsaa herudi sørget for vor Farv og Trang. Han har bestemt Dag og Stund, Sted og Boeltig, Kost og Pleie for alle Reisende. En saadan Dag er denne vor Sabbat; en saadan Boelig dette vori Guds Huus; saadan styrkende Vederspræelse, det Guds Ord, som her tales, de himmelske gode Ting i Jesu Christo, som her tilbydes, meddeles, annammes. I Dagens Eret see vi I sunt paa Sabbathen helbredende. Helbrede, ja det kunne ikke vi; men øse Øie og Vin i plagede Broders Saar;

men

ellbyde, uddelse Legemidler, men herliggiore Herrens vor Guds Velgierninger, det kunne vi. Jeg er saaledes opstegen i Dag for at indbyde mine Medreisende til Deeltagelse i alt dette Gode. Jeg er opstegen for at bevise, at det Kun er Maade, Kun Styrke, Kun Vederqvægelse, Gud bryder os, naar han siger; Kom ihu at du helliger Hviledagen. Jeg haaber best, at kunne optive denne Saming, naar jeg lægger til Grund ogsaa for min Tale mine Indgangs Ord, naar jeg anbefaler dem, som det sionneste Tankesprog, der beste Begnudelsesord, hvormed enhver kan indvie sig selv til Dagens Fest, i det Dieblik han sætter sig ned, alt var det paa loveste Vænkesøde: Min Siel kom igien til din Rolighed; thi Herren gør vel imod dig. Laanet mit dertil Evers Opmærksomhed, Andængige Tilhørere! medens ogsaa jeg, i Anledning af disse Ord, med Guds Maades Bistand, agter at beskrive:

Sabbaten, som en Hviles- og Vederqvægelsesdag, baade for Legem og Siel.

1) Nævnte jeg Dagen, som en Hviledag; thi først heeder det: min Siel kom igien til din Rolighed. Men jeg nævnte A; Legemet, og Ordene melde kun om Sielen allene. Da vil ikke tale om, at Ebreeren ved Udtalquet min Siel, som oftest forsøger mig, min heele Person, baade med Legem og Siel, og at alesaa Tertiens Meening, nedsat i vort jævne Hverdagssproq, er denne: Lad mig nu ret være rolig; thi Herren gør vel imod mig. Men ogsaa med Hensyn til selve Sagens Natur, bor jeg ikke allene nævne Legemet her, men endog nævne det først. Legemet er Sielens Huus og Boelig; denne

Boelig

Boelig beveges; denne Bevægelse bør standses, førend
 Sielen kan nyde Hvile. Legemet maa først frigiores
 fra Syssler, fra Trældoms Gierning. Vor Barnes
 lærdom spørger rettelig: Hvoraf har Hviledagen
 sit Navn? og hvorer rettelig: Af Guds egen Hvi-
 le, det er Arbeids Esterladelse paa den 7de
 Dag, da han i 6 Dage havde skabt Himmel og
 Jord. Gud trængte ikke til Hvile; men vi trænge-
 vi trættes. Vor Rue brister, naar den stedse staer
 spændt. Den alvise Gud, Menneskeslægtens trofaste
 Formynder, vilde det alvorlig at Sabbaten skulle vere
 ogsaa for vore Legemer en Hviledag. De ere mangfoldige
 Lovene derom for det Folk, hvis Lovgiver og Regent
 Gud selv var; de ere strænge disse Love; men denne
 Mangfoldig var qavnlig, denne Strænghed var blid,
 var faderlig. Derved er sorget især for den mest træla-
 baarne Deel af det menneskelige Kion. Israel havde
 Trælle, Livegne, som endnu mindre, end vore ringes-
 ste Thende, vare deres Tid og Handlinger raadige;
 ogsaa disse skulle have hver 7de Dag Hviledag. In-
 gen Husponde maatte understaae sig da, at paalægge
 en saadan Træl mindste Byrde; saa lod Grundloven
 herom: 6 Dage maa du arbeide og giøre all Giern-
 ing; men den 7de Dag er Sabbat for Herren
 din Gud, da skal du ingen Gierning giøre, hver-
 ken du eller din Søn, eller din Datter, eller din
 Træl, eller din Slavinde, eller dit umælends
 Dyr, eller den Fremmede, som er inden dine
 Porte, 2 Mosb. 20, 9, 10. Pharisæerne i Jesus
 Dage sattede ikke, eller vilde ikke satte det Velgiorende
 i denne Lovs Aand. Men kun det Velgiorende
 deraf, vilde Jesus beholde; kun dette vilde han hava

indseriden af ham oprettende Maades nye Hunsholdning: I Dagens Evangelio overtyder han disse vrangvise Skrifforstolkere om Nodvendigheds Gierninger, som alveeles tilladte: Hvis Øye eller Åsen falder i en Brønd, og han ikke strax drager det op paa Sabbatens dag? Ja Jesus gik videre: Han frutog sine Dyrkere fra alle besværende ceremonialske Regler: Man esterlaese Tildragelsen med hans Disciple, da de ginge mellem Aare, foede Hunger og plukkede År paa Sabbathen, da de trælbaerne Phariseerer strax meldte om Helligbrøde; da var det, Jesus spredte: Sabbathen er for Menneskets Skyld, ikke Mennesket for Sabbathens Skyld; saa er Menneskens Søn en Herre ogsaa over Sabbathen, Marc. 2., 27, 28. Efter denne Lovens Aand, skal hos os ikke blot Nød, ikke netop Vaade behøves for at giøre en Giersning paa Sabbathen usdvenlig, og dersor tilladelig. Nej! om en Belsignelse frembød sig, som vi kunde gribe i Dag, men ikke i Morgen; i Dag var det os tilladt at gribe den. Ikke at tale om de bestandige Nodvendigheds Gierninger; Soldaten maa staae paa sin Vagt; Styrmanden ved sin Roer; Hyrden vogte sit Øveg, og Dienestepigen bereede vort Maaltid; kun at hvort Herskab seer derhen, saavidt muligt, at ikke de samme Personer altid trælle, at de afloses, om skiftes, paa det dog enhver af dem maa have en og anden Hviledag. Gierrige! Du er værre end en Hedning, naar du aldrig vil unde dine Underhavende en Guds Dyrkelsesdag, naar du er saa indgravet i Verden, saa graadig ester timelig Binding, at det endog er dig selv smertelig Opfrelse at afstaae den 7de Dag til din egen Andage, at Hvilen selv er dig pinefuld, at du Faber

Ned-

Nødvendighed i din egen Gierning, for at kunde kalde den tilladelig. Usle Træ! Gud behover ikke dig, ikke din slaviske Dyrkelse, ikke dine largeligen beregnete Andagistimer. Dog — jeg skal aldrig negre, at der staer bedre til i et Land, hos et Folk, hvor Gierighed endnu behover, at skule sig, at digte Paaskud, at luge Udfugter; end der, hvor Hedenstaber har taget Masken af, hvor Letfindighed er blevet kiel og skremmer over sig selv, om den en sielden Gang besøgte Guds-hus paa Sabbatensdag. Visselig, naar jeg kommer fremmed til en By i Christenheden, er Sabbathen det Barometer, hvorpaa jeg strax kan see, hvormeget sand Christendom der er synkende: Bares der Byrder da, som i de 6 Dage, ud og ind giennem alle Porte, er Handel og Vandl i samme Rorelse, hersker Liv og Virksomhed i alle Verksteder, standser intet Hul, er alt i fuld Drift, da troer jeg stadelig at Religions Land ligger der i sidste Aandedragt, at Ordeis Lysestage staer flyttesfærdig. Lad Kosmopoliten længe nok rose det vindskibelige Folk; med min Freiser seer jeg Staden, og grader over den. Kan jeg ikke see Sabbath paa Gaderne, ikke i Husene, saa ved jeg ubeseet, at der maa see sorgeligt ud i Stadens Kirker. Da synes mig see i de høiere Regioner der torden svangre Skye, hvori er at løse den Dom, som overgik Israels: Herren havde med Vold nedrevet sit Gierde som en Haves, fordærvet sin Forsamling, og ladet glemme Forsamling og Sabbath i Sion, Begr. 2. Nei hviler paa denne Dag i Legemlige Sysler! ligge rolige og ubeserte, i hverdags Gierninger! I brødvindende Haandteringer! sængsler mig ikke. Mennesket lever ikke af Brød alle-

ne, men af hvært Ord som udgaaer af Guds Mund. Dic vil jeg, hvor dette tales, her vil jeg mode: hvor Gud har sat sit Navns Ihukommelse; her vil jeg, medens Legemet hviler fra Trældom, daedens mine arbeidsslidte Hænder sammenfolde sig i mit rolig Skied, sige til mig selv: Min Siel kom igien til din Rolighed; thi Herren gør vel imod dig. Min Siel - Ja den har jeg, det skulde jeg maaſke oftere betonke, det glemmer jeg maaſke kun alt for ofte. For denne bedre Deel af mig selv, er jeg maaſkee mindst bekymret; hvor var den nu i disse 6 Dage? maaſkee ikke en Time hos sig selv, eller i sit eget Trinde, stedse i Legemets Soid, som en Daglonner, en Leiesvend til at fremme, forsøge, beføste jordiske Lyksalighed? Hvor var den nu giennem denne heele, maaſkee giennem mange Uger? mon ikkeude over den vide Verden? hen i Alitkens Aulæ og Planer? Inde, dybt inde i de mest uraknemmelige Beregninger? og der fli i den med ubestemt Flugt, som Duen over Syndflodens Vand. Og her, da, og nu aabnes Arken for at modtage den, nu og her kan du synge: Her sit jeg Fred, her sandt jeg Sted for Duens trætte Hovedfied, end og det vared længe. Ja her er eyt i stille; her kan Sielen virke for sig selv; her traenger ikke Verdens Tummel giennem Sandserne ind til dens Hvile. Det Sandelige, som her med Flid anbringes for at blive indtraengende, figter ale til vor Aands Forædling, ale til at verne om vor uforstyrrede Rolighed. Al Ære for Genrums Andagt Den kan anstilles i dit Bonkammer, i Nattens Skied, i det skumlest Hængsel; men der maa din Aand arbeide mere, arbeide selv, anstrengte sig uden noget sand-

sandelig Bistand, der rager den lettelig ind i dybe,
 merke, endelose Granskninger, og naar den slutter sin
 Andagts Time, er den mangen Gang meere træt, end
 da den begyndte. Men her kan du hvile, her arbeis-
 der saameget uden om dig, og alt til din Rosighed;
 selve Husets Mure omkring dig, ere uoverstigelige
 Grænsefæl, for at bortsierne fra din Guds Dyrkel-
 se, al Verdens Steien. Selve Huset udbredet over
 dig sine blide giesmilde Valvinger, som Fuglemede-
 ren sine Ringer over sine fiederløse Smaa. Husets
 Herre lod Skrive Fred over alle Portaler: Herren ha-
 ver udvalot Sion, han begierede sig den til en Bolig
 sigende: Denne er min Rosighed stedse og altid,
 Ps. 132. Fred aander dig i Mode, naar du traeder
 herind. Alle oprigtige Guds Dyrkere, fandt det saa:
 Hvor skjont besynger David denne sin Fristad; denne
 eneste træge Tilfluge, naar han tenker sig sin Siel,
 som en af Slovens mindre værgelose Fugle, forfulgte
 af den Farpsynede Fakk, eller den rast flyvende Høa,
 eller Ornen, stærk til at synderive Bytte. Min
 Siel, siger Psalmisten først, begierer og iler og
 saa til Herrens Førgaarde, Ps. 84, 4 v.; derpaa
 som om hans Siel nu havde gien nemphaaret Lusten, og
 var hvor den helst vilde: Ogsaa en Spurre finder sit
 Huus og en Svale sin Nede, hos dine altere.
 Herre Zebaoth! min Ronge og min Gud. I
 dette Huus tales Guds Ord. Tilhørerens Siel er
 ikke her for at granske, gruble, prove; men for at
 aniamme, samle, hvile. Var nogen Overopsyns
 Mand over yngre talende Mands rette Lære, Ja
 hans Siel kunde nu ikke hvile ganske, eller skulle no-
 gen Lærling høre, for siden at faldes strengelig til

Nequstab, han maatte anstrengte sig, give noie Agt,
 og dette var for hans Aand, at arbeide. Jeg vil nu
 ikke tale om den ondskabsfulde Opmerksomhed, som
 Kun hører for at bespeide, for siden at udframme spis-
 sindige Anmærkninger, for i sværmende Lav at have
 Den Talende til Beste. Saadan hørde Pharisæerne
 i Dagens Evangelio: De toge vare paa hamme.
 Gud beware hver Christen Siel fra saadant Arbeide.
 Nei! hvo som hører sin Siel til Salighed, hans Siel
 behaver ikke under Talen slavist byrdesfuld Anstrængel-
 se. Hans Aand hviler herende, Den aabner sig kun,
 som Rosens Blæde om Morgenens, for at modtage,
 for at inddrikke den faldende Duga. Han kan her si-
 ge til sig selv, som vi synge: Her kan jeg hoe i stil-
 le Roe, her fandt min Siel alt hvad min Troe
 saa længselssluld begierte, eller min Siel kom
 igien til din Rolighed. Kom igien heder det i Dr-
 dene, altsaa er Talen ikke om det første, ikke om et
 eneste; men om flere, om ofiere i hentagne Besøg i
 Guds Huus. Dassaa er det: Jo østere du kom, jo
 større fandt du hvilen; hvor det saa til var dig saa vel,
 did kom du ogsaa gierne. Jeg turde ikke love den
 Vætsindinge det samme, som enten første Gang, eller
 en hoist sielden Gang kom i Guds Huus. Jeg turde
 ikke sige til en saadan Forsøg det, kom der engang, og
 du skal finde al den Hvile, hverom jeg her talede.
 Nei! dette var ikke saavist, ikke afgjort, at det strax
 skulle gaae ham, som det gik Isaschar eller hans
 Stamme i Canaan: Han saae, at Hvilen var
 god, Gen. 49. Snarere maaske skulle han vantri-
 ves der, finde denne Hvile kiedsommelig, sidde med
 Uro, som sad han paa Glæder, og ængstelig tælle
 den

den lange Tímes mange Minutter. Heraf denne Varsel
 for dig, min Christen: Kom ihu at du helliger Hvi-
 ledagen, glem det ikke, forsem det sielden! Begynd
 ikke at lade smaa Ting hindre dig fra Guds Huus; jo
 længere du er borte, jo besværligen bliver din Kirke-
 gang, til sidst ligger kan et Straa for din God, og du
 kan ikke komme derover, og naar du da langt om længe
 kommer igien, er du blevet fremmed, du finder ikke
 saa strax din forrige Hvile, du er saa fortumlet af Ver-
 den, saa forrolig med Adspredelser; saa afvant fra
 Kirkens moderlige Brøst, at du finder ikke Smag,
 at jeg skal tale med Apostelen, i Ordets fornuftige
 og usvigelige Melk, i Petr. 2. Du sandser ikke
 de Ting, som høre Guds Aand til. Dit Legeme er
 i Kirken, din Siel i Verden; den er blevet en
 Martha, som betyrmres og forvirres med man-
 de Ting. Nei siger David: Jeg glæder mig
 ved dem, som sige til mig: Vi ville gaae i Her-
 rens Huus, Ps. 122. Oak du hen og gør ligesaa.
 Jo østere du kommer der, jo mindre kan du undvære
 at komme der, du er urolig den Sabbat, du var der il-
 le, og du ilær til at kunde sige: min Siel kom igien
 til din Rolighed. Men Rolighed, Hviledag for
 Legem og Siel — det er endnu for lidet sagt om Sab-
 baten. 2) En Vederqvægelsesdag er den tillige
 haade for Siel og Legeme; thi det er den Dag især,
 da Herren gør vel imod dig. O! maatte den dog
 evig forsvinde, denne elendige Tanke om vor heele
 Guds Dyrkelse, om nogen Deel deraf, at den er fra
 vor Side en Gave, en Oprofrelse, som var Sab-
 baten en Dag, vi afstode, vi indrommede, vi skien-
 tede til gudeligt Brug; nei det er saare Betydning

fyde

fulde det Uderhyl, Moses derom bruger til Israel: Seer,
 at Herren har givet eder Sabbaten, Exod. 16,
 29. O! maatte da aldrig vor Guds Dyrkelse ligne
 det trælbaarne Hoverie, det afsvungne Pligtarbeide,
 maatte vi dog, hjemkomme fra Guds Huus og tenke:
 Herren har gjort vel mod os, ikke vi mod ham,
 vi helligholdte Sabbaten, derved fortjente vi ikke
 rige Belønninger af ham; men han af os Tak og Pris.
 Vi vare jo de Fattige, som den rige Mand havde giest-
 buden, som han bevarrede med kosteligste Renter,
 med de bedste Biine. Sligt blev os ikke buden hver
 Dag; vor heele Siel var udbredte sig over denne Text:
 Herren har gjort vel imod os. Alt hvad her Seer,
 hvad her omringer begeaner dig, er jo dog alt guddom-
 melig Belgierning, lige indtil det, som dog paa nogen
 Maade synes at være din egen Gierning — din Lov-
 sang for Exempel. Det taknemmelige, det fulde
 Hierte, finder det sig ikke lættet, qveget ved at give
 Glæden rom? Vi nyde Belgierning anden Gang, naar
 vi takke Belgiereren. Hvo som ikke følede for sig selv
 et Gode i at takke; men talled fordie han maatte, skul-
 de, burde, var aldrig den Taknemmelige. Gil du
 nogensinde glad op i Herrans Huus for at lovhynge den
 gode Gud? du gaar gladere ned igien, lætttere om
 Hierte, mere tilfreds med diq selv, naar du har sy-
 get din Lovsang. David bad derom, som om en Maas-
 degave, at han ret maatte faae udcommet engang sit
 Hiertes Hylde i Lov og Tak. Herre, siger han: Jeg
 har Begierlighed til din Salighed, og din Lov
 er min store Lyst; lad min Siel leve og love dig,
 Ps. 119. Det ret taknemmelige Hierte, sater et
 Slags Fedfels Beer, inden der kan faae frembragt sin

Lov

Lovsang, og alt hvad omkring os her paa en Dag, som denne, er kun Hielpe: Midler til at befordre Fødselen, Hunset lyst og prydet som en Brudesahl? aanderige Psalmer, flere og mange sammenstemmende Toner, ogsaa den Aand, hvil Frujt er Kierlighed, Glæde og Fred, som salver os med Glædens Ollie, alt dette bidrager dertil, at Lovsang stiger lætere op fra det aabne udvidede Hierte. Da er Sangens Tid kommen; det er elendigt at være glad allene. Glæden forsøges ved at meddele sig; du kom fra din Lovsang i Guds Huus, og sagde med David: For dit Ansigt er Mættelse af megen Glæde, Ps. 16. Men end at tilbede da — hvad kalder du det? er det at ræsge eller at give? har du glemt din Børnelærdom, og disse Ord deri: Det er en Vlaade og Velgierning, at vi ringe og ureene maa og tør bede? Du maa dog vel erkende, at Herren gjor vel imod dig, at han indbyder dig til Vederqvæelse, blot naar han siger: mit Huus er et Bedehuus! Naar havde du ikke Trang, naar var dig alting saavel tilpas, at du intet havde hos Gud at træggle? Og sit du end ikke alt hvad din Siel begierede; du kiender ikke Ven, dersom du ikke dog fande det saligt at bede. Kan din Ven ikke altid hielpe, stundom ikke troste dig; din Sorg læres dog, naar du saar udøst den i hans fortrolige Skiod. Tit maa du klage med Propheten, mit Hierte bruer i mig, jeg kan ikke sie, Jerem. 4. Nu velan nie ikke; men tal, tal her, tal fortrolig, los Baandet op for den fulde Sak, og hvad gielder det, Herren skal gjøre vel imod dig; Jesus helbreder gjerne om Sabbaten, og denne Fortærnelse ovsyldes saa sie her: Jeg vil gjøre dem glad i mit Bedehuus.

Jesus

Jesus var i en overste Phariseers Hus, paa en Sabat at æde Brod; men end du, naer Jesus hød dig til Giest i sit Hus til Mæren, han indstiftede den Nat, der han blev forraad! Jeg beklager dig, om du ikke finder den Dag, som en af dine bedste Vederqvægelsesdage, om ikke da disse Ord blive lysende, som i Transverent i din Siels Indersie: Herren gør vel imod dig. Jeg tor ikke udbrede mig herover; jeg skulde ellers indledes i en nye Tale; men Tale nævnu jeg, den hører du herfra hver Sabbat, deti høer Gang Guds Ord; men at høre Guds Ord, er at annamme Velgierning; hvilken somhelst Deel deraf endog Taleren forklarer dig. Var Talen blode oplysende, undervisende, du erfarer, at dette Lys skinner ikke blot, men varmer tillige, men opliver, men gørger. Begegner dig hørende hvad hine Disciple Han oplod deres Forstand, at de forstode Skriften, saa faaer du vel ogsaa Grund til at sige med dem: Brændte ikke vore Hierter i os, der han talede med os paa Veien? Kort: din Oplysningsdag, kalder du rettelig din Vederqvægelsesdag tillige, og hvorledes Herren da gjorde vel imod dig, beskriver du med denne Davids Sang, naar dit Ord øabenbares, da glæder det og gør de Ensolige Eloge, Ps. 119. Var du færdig at indslumre i nogen sundig Sikkerheds Sovn, og Talen var venskabelig straffende, bñdelig vækkende. Det turde vel i første Dieblik oprøre, saare, smerte; men siden leerte du atprise den Stund salig, da du vaagnede til et nytt Liv, da disse Ord falde dig paa Sielen med Guddoms Kraft: Vaag op, du som sover, stat op fra de Døde, at Christus kan lyse for dig.

Du

Du fil ligesom paa nyt din freste Siel igien, og sagde om den: Er ikke dette den Brænd, som er rykket ud af Ilden. Hvor meget mere da, naar Lazens Indhold er Trost, da bliver du læt om Hierse, naar den er det Guds Taalmodigheds Ord, da styrkes du til at høre, naar den er som Pauli Prædiken, hvorfor han anklagedes, om Haab og de Dødes Opstandelse, Act. 23, da aabenbares dig stoltie Snyner, ud over Tiden, ivers igennem Forhanget, lige ind til Himmel og Salighed, og dette var hvad du bevarede af en saadan Prædiken: Denne Tids Pinagtighed er ikke værd at ligne mod den Herrlighed, som skal aabenbares paa os. Nu fremstætes Troens Lærdomme i Kristens Lys, du hører om Faderens evige Kierlighed, som gav sin Genbaarne Son, om Sonmens Verdsfylde og Fortjeneste, som gav sig selv for os, om den Hilligaands Maadevirkning, uden hvilken vi ikke kunde komme til Christum, eller troe paa Christum vor Herre. Du hører og bringer denne Skat hjem med dig: Jeg veed paa hvem jeg troer. Kierlighed — Ja den indskærper dig altid enhver Reitlærende, som Troens Frugt, og er du kun blevet sand Troende i Guds Huus, du bliver lettelig flittig til gode Gerninger i dit egen Huus. Føler du denne Virkning af hvad du annammer her: Herren gjør vel imod mig; du gaaer hjem og siger til alle omkring dig: Jeskelige, haver Gud saa elsket os, da lader os ogsaa elskje hverandre, i Joh., 3. Vorstaer sig, din Bederopægelse var ikke paa hver Sabbat lige stor; Selv er du med bedste Willie ikke altid lige stemte til at høre, ikke enhver Perer kige oplagt til at tale; ja! ikke engang den samme Perer lige

lige heldig, lige opromt, lige besielet den ene Gang,
som den anden. Men vilde du derfor nægte at kom-
me giestbuden i velkodig Mands Huus, fordi han en-
gang gav en Ret, som du ikke kunde nyde, eller for-
di du sidste Gang der ikke selv var saa glad, som
du vilde? Kom du Kun min Christen i Guds Huus,
saa sit du kan; du veed engang for alle, at Herren
der gjør vel imod dig; og sandelig hører du blot
Guds Ord med samme Sind, som den Fattige vogter
paa Rigmandens Haand, for at faae en Almisse;
sielden, saare sielden Val du gaae bort uden Veder-
voergelse, uden Trost; og Bee over Taleren, om det
var hans Skyld, at du da gik ganske tom, ganske u-
trostet bort, enten fordi han prædikede sig selville Chri-
stum, ikke Guds Ord, men sit eget, ikke Bibel,
Religion, men en Sædelære, hvilken Thyl og Hebd-
ning gav os ligesa god, om han bedrog os med falso
Vitigheds leste Penge i Steden for det skjære Guld,
i Steden for Sandhed til Salighed. Eller om han
handlade skiodeslos ogsaa med Guldet, det er talede,
uden at have tankt, uden at have ordnet, gransket,
vejet. Den Helligaand virker ikke umiddelbar nu,
fordi det ikke mere behoves, fordi vi nu engang have
den ganske hellige Skrift, indblæst af Gud.
Det er Logn, det er Guds Bespottelse, at indbilde sig
selv eller andre, at den Helligaand skulde nu give no-
gen, som han gav Apostlene i deres Mund's Opla-
delse, hvad de skulde sige. Det er Shnd' imod den
Helligaand, at skrive paa hans Regning vort eget tom-
me sammenhængende og meeninglese Pludder. Alt
hvad Apostlene gave os, var, ret forstaet og ret for-
skaret Wiisdom, dyb Wiisdom og nok for at giøre os
viise

viise til Saliggjørelse. Mark dig det dersor vel: I Bibelens sidste Bog, i det sidste Bogens Capitels sidste Vers i den hellige Skrif, besegles lige som den heele Bog med disse frimstelige Ord: Dersom nogen tilsetter noget til disse Ting, da skal Gud til sætte paa ham de Plager, som ere skrevne i denne Bog, Aab 22, 18. Men sagde jeg nu at Guds Vand havde indgivet mig en eneste Verdom, da var denne Verdom en saadan Tilsætning, og da hvilede denne Forbandelse over mig. Jeg lader ikke, jeg ros ser meget meere, at en Samling af Christine, opbygge sig indbyrdes med enfoldige Samtaler om Guds Ord, af Guds Ord, og hørte jeg end selv der meget, som ikke var bestemt, ikke grundigt, ja vel endog et og andet sig selv Modsigende; Jeg vilde som Kirkens Opshusmand lade det fare ubemærket, og ingenlunde troe, jeg strax burde forstyrre deres velmente Andagtssøvelser. Hvilkens Fader vilde ivre mod Feil i Verernes Udtrykke, naar han forstod Meeningen, og den var god? Men skamme sig hver den, som fremtræder paa Tælestol, eller i Forsamling med Snak i Steden for Tale, med Tale uden Kundskab, med Skrifftolkning uden at være Skriftklog. Det skal hvile rungt paa hans Samvittighed, om han er Skyld i at Guds Navn bespottes blandt Hedningene. Sabbaten er Giesebusdag; Bibelen er et Spisekammer fuldt af sund Gielesode; men vi, som skulle opvarte ved Bordet, maa sørge for Orden og Reenligthed. Vi opvoelle Ekelhed hos Giesterne, om vi kun faste ud i en fors virret Dynge, det ene Gode paa det andet, Sprog paa Spørg, saa Talen kun kommer at ligne Registeret i vor Kirkebog, som kun har sammenhængende Ver-

gyndelser af de skinneste Psalmer. Nei Guds Ord
 er Guldbælter; men vore gjenneintenke og udarbeide
 Jorddrag, bør være Solvpaalen, hvori det frembræres;
 Kun saaledes opfyldte vi Befalingen: Nød dem at
 Komme ind, at mit Huis kan blive fuldt. Kun
 saaledes bidrage vi dertil, at hver Sabbat bliver for
 Holter en Vederqvægelsesdag, og at enhver kan sige:
 Min Siel kom igien til din Rolighed; thi Her-
 ren gjor vel mod dig. Jeg haster til at slutte, og
 siger kun om Vederqvægelse for Legemet, at den er
 tilladt, næsten befallet paa Sabbathensdag; Jesus er
 Giesibuden, og kommer paa Sabbathensdag i en ever-
 sie Pharisæers Huis; ogsaa vi, naar Sjelen er veder-
 qvægt i Guds Huis, kunde med en opreme Aand
 vederqvæge Legemet i vore egne eller Bønners Huse;
 at opmundtre hertil var Overflodigt. Nok! Jesus
 tillader det ved sit Exempel; Moses befaler det ud-
 erykkelig: Du skal være glad i din Høitid, du og
 din Søn og din Datter og din Træl og din
 Slavinde og Levitten og den Fremmede og den
 Faderløse og Enken som er inden dine Porte,
 5 Moseb. 16, 14. De sidste Ord skal du mærke;
 naar du med taknemmelig Glæde selv nyder legemlige
 Belgierninger, da herliggior du dig din egen Sabbat,
 naar du ogsaa sender hen til den Fattiges nødorsfrie
 Hytte, hvormed at vederqvæge ham; hvilken Fest for
 os selv, om vi gave den Fattige og Enken og den
 Faderløse Anledning til ogsaa at sige: "Herren gjor
 " vel imod mig, ogsaa for mig, ogsaa i det legemlige,
 " blev denne Hviledag en Vederqvægelsesdag tillige".
 Jeg ser sige vor Hye til Ere, at dette skeer ret of-
 te og af mange iblandt os, at det næsten er blevet til

en Skik i Bergen, og denne Skik er skion. Jeg fal-
 der der rettelig med Apostelen Jacob en reen og u-
 besmittet Dyrkelse for Gud og Faderen, at be-
 søge Enker og Faderløse i deres Trængsel. Men
 der gives dog vel til enhver Tid, ligesom i Esaiæ Da-
 ge, nogle saa kaldie Andagts Helgene, som heller besøgte
 alle Byens Kirker, end en eneste Fammers Bolig,
 hvor en lidende laae færdig at vanskægte, som heller
 gave Belsignelser, end Brød, sem vare slutigere i Bon-
 ner, end i Barmhertigheds Gierninger; til alle saa-
 danne figer Herren ved denne sin Prophete: Skulde
 saadant som dette være en Faste, som jeg haver ud-
 valgt, at et Menneske plager sit Liv en Dag? Eller hænger sit Hoved ned som et Siv? Vør
 det dig ikke at dele dit Brød med den Hungren-
 de, og skal du ikke lade komme den Elendige og
 den Inkværdige i dit Huus, og ikke skule dig
 for dit Riød? Da skal dit Lys frembryde som
 Morgenrøden, Es. 58. O! Ja selv udhvilde og
 vederqvægede i Guds Huus, finde vi lettelig vor Aand
 siemt til Barmhertighed, vore Hierter saa smeltede,
 saaaabne, at vi vare tilfreds, vi kunne vederqvæge
 alle Nøderstige, da saae vi gierne, at al Verden var
 glad; vi faae Lyft, om vi kunde, at helbrede om Sab-
 baten. Især er nogen vort eget Hiertes Bunde netop
 den Dag helbredet ved Salven af Gilead, det dyre-
 bare Herres Ord, havde Guds Huus været os den
 Dag, som Betæste Dam, naar Engelen havde røre
 Vandet; saa faae vi lettelig Lyft til siden, at sende
 til den legemlig Syge, den os bekliendie fattige Sens-
 geligende af vor Ollie og Viin, for at vederqvæge i det
 mindste, om ikke helbrede ham. Vi komme hjem da

fra

fra vore Guds Huse og sige til den heele Menneske-
Klyngे omkring os: Denne er Dagen, som
Herren gjorde, lader os glæde og fryde os i
den; eller som vi synge:

Kom til din Roe igien; min Siel!
Min Livets Kraft, min Herre
Har gjort mod mig saa meget vel;
Hans Navn hailsuet være.
Han rev min Siel af Doden ud,
Hans Trost min Graad afferter;
Jeg blev veileder og min Gud,
Mig selv paa Veien forte! Amen.

No. 3.

Prædiken paa 20de efter Trinitatis 1804

i
Nyelirken.

Bon for Prædiken.

Erlige og allene saliggjorende Gud! du som kældte os
med et helligt Kald, ikke efter vore Fortjenester, men
esther dit eget Forseet og Maade; Los ved din Maades
Kraft de Baand, som fængsle os til Jorden. Drag os
esther dig, saa ville vi leve. Bered os saaledes her til
din Villies Velbehag, at vi ogsaa maatte finde Maade
for dine Nine, naar vi hisset fulde made til de Rebs
færdiges Opstandelse.

Liv

Livsaligste Forløser J. su Christe! du den Eviges
eenbaarne Sen! til din Bryllup ere ogsaa vi budne.
Drag os ind i dine Lidelsers Samfund, at vi maatte
finde i Dig og bære mearen Frua. Vær du vor
Soel og Skjold, vor Kraft og vor Retterdiahed; thi
vi vide os intet andet til Salighed end Jesum Christum
og ham forsætter.

O! Vanders Aand! du Skaber i all god Giers-
ning; giv du det, at vi baade troe Guds Ord og les-
ve et helligt og qudeligt Levuet. Skab i os rene Hiers-
ter, og fornye en stadtig Aand inden i os. Strik os
alle til at troe paa Guds eenbaarne Sons Navn, og
at blive salige i denne Troe! Amen.

Denne have vi fundet; se om det ikke er din
Søns Riortel? Gen. 37, 32. Saa sagde, eller
saa loede Jacobs 10 Sonner sige ved et sorgeligt Bud-
skaa til deres gamle Farer om den yngre Broder Jo-
seph, 1 Moseb. 37, 32. Aldrig var et Klædebøn
mere talende, aldrig forlyndte det en bittere Hiertes-
sorg, aldrig var noget Skalkheds Skul behændigere
til at indhylle den sorte Ondskad, end denne til Pas-
triarken fremsendte Josephs Riortel. Klæder talens-
de? Ja ganske vist, og mangen Gang, endog i vore
Dage et høit Sprog. Nu anmeldte de Stand og
Verdighed, da er det en sand Tale; nu robe de et fors-
fængeligt Hiertes; da er det en daarslig Tale. Nu bes-
tegner deres Farve Marpaarørendes Tab, eller deres
shynderrevne Pialter yderlig Armod; da er det en Sors-
getale, og nu igien iføres vel stundom Haareklæder,
hvorunder Ulo skulder sig, og da var deres Sprog legn-

agtig Tale. Josephs fremsendte Riortel talede paa
en Gang baade Sandhed og Logn. Denne Sand-
hed, at det virkelig havde været Josephs: Skade for
den arme Fader, som strax maatte erklaende det, og
Straf tillige, ille fordie han elskede Joseph mest
blandt hans 12 Sonner; Joseph fortalte det og
Jacob var ikke at fortaa; men fordie han havde gi-
get ham allene en buntet Riortel og ialfaa endog i
Dragt udmerket ham frem for 11 Brodre; og dette
var immer en Fejl af Farfadre, og en Fejl, som seent,
eller tidlig henvner sig selv. Gode Gamle bebereid dig
nu, at du udmerkede enddaa Riortelen, just dersor
maa du ogsaa nu desto vissere og strax gienkleinde den; Nu da Riortelen er funden; men Sonnen tabt, og
det du ikke andet kan troe, tabt for Stedse. Men den
buntede Riortel var nu kun alt forbunret, den var
med Blod overstaenket, og skulde saaledes tale dræben-
de Logn til det samme Fader-Hierte. Uden en enestie
Bogstav, uden mindste Tillæg af Ord, var den et
aabent frysteligt Sorgbrev, hvori Faderen kun fin-
der een Meening; men denne klar, som Dagen: Min
Søn Joseph er synderrevet af vilde Dyr,
33 v. Ja, ja! Patriaken havde 12 Sonner, en stor
Belsignelse, siger du, og det er sandt; men visselig der-
for ogsaa mange Sorger; og blandt 12 at miste den
Bedste, den Sorg var tung; men at troe ham saa
lykkelig kommen af Dage; den Sorg var bitter som
Doden, og maaskee for Fædre, svagere end Jacob,
vilde det været den virkelige Død. Dog — ogsaa om
denne Jacob, som kaldtes Israel, fordie han havde
holdt sia syrsteligt med Gud, ogsaa om ham læse vi
her: Han vilde ikke lade sig trøste; thi, sagde
han.

hen, jeg maa fare ned til min Søn sorgende i
Graven, 35 v. Ventelig visste ham nu hans ti stede
Indbildungskraft, den usorsonlige Lovinde, hvis
Unger maaske Joseph mod sin Billie havde spækket,
eller den blodstørste Tiger, naar han skied sig frem
fra sit Baghold, som et Lynet og lastede sig med Gru-
somhed over det værgelese Bytte. Ventelig tænkte
han sig nu denne Pissne, neppe fuldvorne Ungling,
der ragede frem mellem sine Brødre, som mellem Tors-
nebuske, et Cedertre fra Libanon; men her nu mis-
handlet, synnerrebet, fortærret. Ventelig saae han i
Tankerne derte afknyttige Oprin saa livaagtigt, satc
nærvarende, som havde han været Dienvidne Ven-
telig fulgte ham disse mørke Billeder, hvor han stoed
og gik vaagen og i Dromme; og lykkedes det ham en
feie Tid at glemme dem, saa var denne fundne Kior-
tel og dette Blod paa Kiortern, et alt for ta-
lende forglem mig ei af hans Hiertes Yndling.
Han saae Blodet paa Kiortern og hans Hierter bledes-
de, og dog talede denne Kiorrel i saa Hald ikke Sand-
hed, dog var Blodet der kun for at skjule avindsyge
Brødre Grusomhed, sterre ved at sælge deres Broder
til Slave, end Lovers og Tigres, om de havde syna-
derrebet ham. Vi kiende Tildragelsen, og hvorledes de
afforde Joseph den bunte Kiorrel, slagtede en Gedebuk,
besprængte Kiortern med Blodet, sendte den til
deres Fader, og solgte Broderen for 20 Solvpenge
til en Karavane af Ismaels Afskom. Det voere mig
her tilladt i Forbigaende at anmærke: at ogsaa just
en Gedebuk blev slagtet og Jacobs Hander med dens
Skind overtrukne, da han, alt for lydig mod den
Præbelige Morder, hvis forteinlige Yndling han var,

loed sig af Hænde bruge til at skuffe den blinde Fader
Isach, og berøve den londe Broder Esau hans fers-
ste Fodselsret og den dermed forbundne fortrinlige Vel-
signelse: heraf denne Erfarings Sandhed: have vi
skuffet værdige Forældre, som Jacob sin Fader;
fra vore eane Born kommer hæren over os, og Bee-
den, som har en saadan Giengieldeisret at gaae i
Møde; men herom var det ikke min Hovedsaq at tale.
Jeg har oplest Dagens Evangelium, og deri Ind-
bydelsen til et Bryllup; De feste af os kiende denne
Vignelses-Forklaring i det heele og vide: at Bryllups-
pet er Maadens Huusholdning, oprennet ved Jesum
Christum. Til Deeltagelse deri, til Israel først og
saare berummeliq det andcommelige Kald. Gud ha-
ver i fordum Dage siger Paulus talet mange
Gange og i mange Maader til Fædrene ved
Propheterne, Ebr. 1. Af alt hvad talet var, faldt
ikke i Øre paa Jorden; Jesus kom. Propheterne ginae
alle i Opsoldelse, og nu vare Bryllupsdaage for Guds
folk og for dem især; thi Jesus saade: Jeg er ikke
udsendt uden til de sorteble Saar af Israels
Huus. Men Israel kiendte ikke deres Besegelses
Tid, de korsfestede Herlighedens Høire; den korsfæ-
stede opstod fra de dæbe paa den 3die Dag; den Op-
standne opfor i det Høje tog fengslet Gangen og an-
nammede Haver, at uddele blandt Manneskene; han
sendte sin Aand over sine Apostle, og nu begyndte disse
brændende i Aanden at prædike om den korsfestede og
igien opstandne; nu indhøde de alle i Jerusalem og
ganske Judea ved ham til Maade, til Himmel og
Salighed. Men nu skeede det som staer i Terten:
De foragtede det og gif hen den eene paa sin A-
ger

ger, den anden til sit Bisbmandskab; men de
 andre grebe hans Tienere og forhaanede og i-
 hielstloeg dem. Men nu var det nok og formeget.
 Maadens trætte Foragt bernes strængeligt; nu havde
 man saa længe taget Guds Langmodigheds og
 Taalmodigheds Rigdom forgives. Nu blev
 Kongen vred, siger Jesus, og udsendte sin Hær og
 ødelagde disse Manddrabere og satte Ild paa
 deres Stad. Da som sagt, saa gik det, omkring 40
 Aar efter at Jesus talte disse Ord, blev Spaadommen
 opfyldt ved Jerusalems Øvelæggelse og Israels Ad-
 spedelse over den vide Verden, som vedvarede inde til
 denne Dag, uden Land, uden Stad, uden Tempel,
 og denne deres Straf har bogstavelig forkloret og op-
 fyldt Lignelsen i Dagens Text: nu galde det Hedningen:
 alle Jorderiges Skeletter skulle nu indbydes; Herolder
 skulle gaae ud i al Verden og prædike Evangelium
 for alt Creaturet. Slutningen af Lignelsen giel-
 der endog saa os. Vi Muntdens Evangelister indbyde
 ogsaa til det samme Brøkup, vi indbyde alle, vi udes-
 lukke ingen; vel begribe vi, at blande de bundne, og
 som shnes virkelig at være komne, maa findes baade
 Onde og Gode. Alle de som bekiende sig til Troen
 paa Jesum, here Guds Ord, bruge Sakramenterne
 og ikke leve i nogen herskende Lust, ere Güster ved
 Bordet. Om alle dem meene vi det Bedste; ingen
 af dem fordemme vi. Held os! at vi ikke forpligtes
 til at trænge dybere ind, ot vi ikke staae til Ansvar for
 Hiertets skulde Fordervelse hos mange af dem, som
 vi have optaget i Kirkens Samfund; held os! at vi
 friit man indbyde baade Onde og Gode, at vi maa
 raabe: Fred, Fred baade til dem som ere nær hos
 og

og langt borte, at vi maa sige til de Ugudeliaste, til Lasternes aabenbare Trælle: Kommer, alting er bered. Wel er dette ogsaa vori Ord til dem: omvender eder og troer Evangelio, eller uden nogen bliver fod paa nye, kan han ikke see Guds Rige, Joh. 3. Men om deres Omvendelses Aavorlighed; om deres virkelige Hjælpestødtelse ere ikke vi satte til Dommere. Naar derfor Tienerne i Lignelsen have sat Giesterne ved Bordet, og Kongen kommer og besoer dem, og seer iblandt dem uverdige Giester, spørger han ikke Tienerne: hvorfor lode I disse komme ind? Men han spørger enhver Uverdig: Ven hvad en est du kommen ind og haver ikke Bryllupsklæder paa? Bryllupsklæder — Ja der nævnte jeg Ordet; kunde jeg i Dag beskrive dem! Kunde vi, naar jeg var færdig med Beskrivelsen, sige til vor himmelske Fader om den beskrevne Dragt: Denne have vi fundet: see om det ikke er din Søns Klædning? Jea veed vel, at, Lignelsen forklaret, bemærker Bryllupsklæder: Den indvortes Sinds Forfatning, eller Aands Forædling, som eene bhager Gud, eene bestaaer for ham, som randsager Hierter og prøver Vlyrer. Men min Frelsers Kionne Billed Sproq beholder jeg. Bryllupsklæder vil jeg kalde min Tales Hoved. Indhold og betrachte:

1. Hvor de bestaae.
2. Hvorledes de ifores.
3. Hvortil de aive Adgang.

Naar jeg skal beskrive: 1) Bryllupsklædningen, har jeg forud anmærke: at Billedet har, som ethvert Billede noen Mangel. Klædebon er udvortes og falder over Mand i Dimene. Tienerne skulde lettelig merket

ket: om nogen i Arbeidsklæder satte sig til Bordet og
 derved beviste ringe Agtelse mod den Konge, hvis
 Sens Bryllup det var, og mod det Brøllups herlige
 uretninger, hvortil han var bidden. Men her kunde
 kun den alseende Konge selv opdage den uværdige
 Giest, og altsaa er Klædning her, hvad som vender
 ind, hvad vi ikke see, Hieriets skulde Prydelse; derfor
 heder det om enhver Førsamling, som behager Gud:
 Kongens Datter er aldeedes herliggiort indvor-
 tes, Ps. 45. Min Ven! lad dig ikke noye med,
 hvad Verden anseer dig for, om den kalder dig den
 rejskafne Mand, den gode Borger, lad det ikke være
 dig nok, hvad Bidnesbyrd du faaer af os som Ordens
 Tjenere, om vi kalde dig den Gudsfrugtige i Livet,
 den salige i Døden; men sperg dig selv: Hvorledes
 er jeg kommen ind? Og har jeg Bryllupsklæder
 paa? Kan jeg bestaae Proven, naar Kongen, hvis
 Mine ere som Ilds Luer, kommer og kaster et for-
 stende Blå ind i mit Hierets Inderside? Er da min
 Klædning aldeedes efter dette apostoliske Costum: For-
 nyes i Eders Sinds Aaland, og ifører Eder det
 nye Menneske, som er stukt efter Gud i Ret-
 ferdighed og Sandheds Hellighed, Eph. 4.
 Dernest har Signelsen eet, som heller ikke bogstavelig
 maa forklares: Dommen over den uværdige Giest, og
 Dommens Udsærelse staarer i Signelse, som en uafbrudt,
 sammenhængende Handling; men, som saadan kan
 den hverken hensøres til Tiden, eller Evigheden, her
 i Maadens Lid; besær vel Kongen sine Giester, men
 han udstoder ikke strax den Uværdige af Kirkens Skind
 og tillukker for ham Maadens Der, endnu mindre
 befaller han os sine Tjenere at giøre det, eventimod har
han

hen saat os baade om Onde og Gode: Lader dem
begge voxe tilsammen indtil Høsten. Ei hiller
kunne vi hensætte den i lignelsen sammenhængende
Handling til Dommedag, som havde nogen Uværdig
sneget sig ind i Guds evige Hættheds Råe. Nei der
kommer intet uremt ind, der heder det: Hundene skalle
staae udenfor. Aab. 22. Deraf stødes ingen ud,
som engang er kommen derind. Nei den sammenhæn-
gende Handling maa deelles: at besej Giesterne og dem-
me dem verdige, eller uverdige, hører til Maadens
Tid her nede. Dommens Uofrelse hører til din Es-
vighed; først naar du dører, kommer din udodelige Mand
til sit Sted, da først heder det: Hvor Træet falder,
der skal det ligge. Skulde dertil haad jeg herestier
har at si ze, opvælfe hos nogen denne Tanke: Jeg er
ikke Bryllupsklæd; Velan, min Ven! Jeg har
ingen Udkastelses Dom at forkynde, men Bryllupsklæd-
ning at anvise, at udlevere, at frembyde. Det er denne
Bryllupsklædning jeg har lovet at beskrive. Nu
skulde jeg vel udramme af den nyemodens Sædelæres
Garderobe, alle glimrende Øyder, det høje Edel-
mod, den strenge Refærd, det blide Borgersind,
den klippefaste Standhaftighed, og hvad de nu heede
alle tilhobe; og saa sammenstille heraf en hundet Kior-
tel; men jeg er vis paa, hvor glimrende den end blev
i Muidens Øine; vilde den for Gud ikke være stort
meere end vore første Fædelæres skæbelige Fiaenblade.
Jeg — jeg vilde rose Klædningen, hvor jeg saae den,
for mig skulde den være god nok, hvo som helst, der
har den; men jeg synater, Kongen vilde see den og
endnu soverae: Ven! hve den est du kommen ind
og haver ikke Bryllupsklæder paa? Eller jeg skul-
de

de kun nævne dette gangbare nomen Collectivum Dyd. O! med denne Dyd, som man hører først og sidst og indtil Ekelhed i alt formange saakaldie gudelige Taler, altid den Dydige i Steden for den sande Troende, altid Dyd, i Steden for sand Gudsfrængighed; men man burde dog vide: at i denne, alt gode indbefattende Bemærkelse bruges aldrig Ordet Dyd i den hellige Skriftestes canoniske Boger; hvor det ogsaa kun i Ganæ forekommer og vaa alle i Steder i der heieste kun bemærket en Fortræffelighed. Nei! naar Christus og Apostlene ville samle alle sædelige Fuldkommenheder under eet, eller de ville udtrykke den fuldkomneste Troens Frugt, brugte de et ganse under Ord, og dette Ord var Kierlighed. Christus sammendrog al Lov og Plicht og Død i dette Bud: Du skal elste Herren din Gud af dit ganse Herte og din Næste ligesom dig selv. Hos Peder finder jeg en af disse Talekunstens skinnende Bendinger, som vi kalde Elizmar eller Sige, hvor Ordet Dyd ogsaa er et Trin; men hvællen det nederste eller overste, hvor Troen nævnes først, som alle christelige Fuldkommenhders Moder, eller den Rod, hvorfaf de skulle uespire; men Kierlighed nævnes sidst, som det overste Trin vaa Sugen. Saa lyder dette mærkeliae Cist: Beviser I Eders troe Dyd og i Dyd Rundskab, men i Rundskab Aftold, men i Aftold Taalmodighed, men i Taalmodighed Gudsfrængt, men i Gudsfrængt Broderkierlighed, men i Broderkierlighed Kierlighed, 2 Petr. 1, 5, 6, 7. Maar Paulus foreener mange christelige Fuldkommenheder til en sammenhængende Bryllupsklædning, nævner han dog Kierlighed, som var den lignende det kostelige Brystbaand

haand af de dyrebare Stene paa Aarons ypperste Praestelige Draag: saa heder Stevet: Saa ifører Eder da som Guds Udvigte, hellige og elstelige underlig Barmhertighed, Fromhed; Ydmyghed, Sagtmadighed; men over alle Ting ifører Eder Kierligheden som er fuldkommenheds Haand. Kierlighed, Col 3. saa heder da egenlig det, som Gud fordrer, som Gud behager. Men nu din Kierlighed, min Ven! prøv den, bedrag dig ikke, spørg dig selv om du saa elsker Gud og din Næste, at du er i eet og alt være det for Gud bekjendt. Jeg tænker mig her den jeg taler til, som en af dem vi kalde Gode og bor kalde saa. Elsker du ogsaa rigtig Gud over alle Ting? har din Kierlighed udholdt nogen Prøve? Naar din Sandselighed, naar Kjod og Blod fristede, fridede lakkede Træk, stod da din Kierlighed der som en varslende Engel og indaandede dig denne Beslutning: Hvorledes skulde jeg giøre den store Ondskab og synde mod Gud? Naar Guld og Ere og Glæde gjorde sine fortryllende Fordringer paa dit Hiertes Hengivenhed, var da din Kierlighed aarvaagen nok til at give dig denne Paomindelse: Du skal tilbede Herren din Gud og dyrke hannem allene? Eller har du bestaaet Ildproven? Elskede du ogsaa da din Gud over alle Ting, naar han bortog din Dienstlyst med en Plage, naar du led Tab paa alt dit kiereste i Livet, eller naar dit Liv marredes af langvarige Smærter, naar den Ugadelige ved din Side grønnes som Træ hos Vandbælle, medens du visnede som Prophetens ormstukne Kilaion; formaaer du da at sige dette stolte Kierligheds Ord: Skulde jeg ikke drikke den Kalk som min Fader gav mig? Ja er din

din Kierlighed saa fuldkommen, saa behøver du ingen
 anden Bryllupsklædning; du elsker, meener du din
 Næste som dig selv? Ja jeg vil troe du usdig fornær-
 mer nogen, du øres ved andres Mod og du hælper
 ofte; men har du nu der det heele Brodersind, som
 Gud fordrer? har du udholdt, eller er du vis
 paa, du kunde udholde de haardere Prøver? blev du
 ikke om sider kiesommelig, naar nogen var dig forlæn-
 ge til Bahrde? Ved du hvad det er at giøre godt og
 ikke trættes? Eller var din Næste utaknemmelig,
 forredevlig, stolt, kunde du enda taale ham? Eller
 tilsejede han dig dybt frankende Fornermelse, kunde du
 enda tilgive, enda elspe? Blev du endnu Herre over dit
 Had, din Bredes, hvortil enhvers Natur frister? havde
 Kierlighed til Næsten enda indstrevet denna Christi Lov i
 dit Hierze, og var den dig endnu hellig: Velsigner
 dem som Eder bande, giører dem godt som Eder
 hadde, og beder for dem som skade og forsølge E-
 der? Mat. 5 Nu Ja! staer din Kierlighed denne Præ-
 ve, saa lad kun Kongen see dig i denne Dragt. Men
 jeg vil er meget om at nogen findes saa fuldkommen;
 og hvad giør du saa, da du dog er buden? Skal du da
 ske ikke komme? Jo vist mar du; du vil ellers komme til
 at savne alt for megen Glæde, alt for stor Salighed;
 du saaer at laane dig frem, og du skal ikke staae for-
 leaen. Det besonderligste midt dette Bryllup er:
 Brudekommen selv, Kongens Son, uddeler Bryllups-
 Klæder til hvem, som vil; denne Klædning er kostbar:
 om alle, som have iført sig den, kan det heede: Ikke
 Salomon i al sin Herlighed var saa Klæd, som en
 af dem Det er, o hvilken Klædning! Jesu Ret-
 færdighed, baade den giorende og lidende, en Klæd-
 ning

ning farvet i Sonnens eget drenbare Blod, som han
 udosste for os til Sondernes Forladelse; en Kledning
 fuldkommen til at skule at vor Meen og Bræk, uigien-
 nemtænkelig mere end Heltens Panzer; Enstraaler
 fra Sinai, og den Ondes gloende Pike glide ned over den,
 uden at saare; den er paa en gang baade Høitidsdragt og
 Krigs Rustning. Om vore Fiender og om denne Kior-
 tel, saaer der forevet i Bogen i en Sang Brudgom-
 men rit Ere. Seier over dem er stænket paa
 dine Kleder, Es. 63. De ere indvirkede i Sam-
 mene paa denné Kledning disse seiersfælge Ord: Død
 hvor er din Braad? Grav hvor er din Seier? Gud
 vere lovet som gav os Seier formedelst Jesum
 Christum. Ja kunde Kleder omstabe, saa maatte
 disse; vort hellige Embedes Dragt gør os ikke til hel-
 gene, og Soldatens Rustning meddeeler ham ikke
 Kapperhed; men Jesu Kærfærdigheds Kledning gør
 os Kærfærdige: Han blev gjort til Synd for os,
 paa det vi skulle vere Guds Kærfærdighed i
 ham, 2 Cor. 5, 21. Ja ingen Dragt kan saa var-
 me, saa oplive, saa glæde, som denne; det er ret
 Bryllupsdragt, og det synes ret være en Bryllupsang,
 hvad vi læse om denne Dragt hos det gamle Testamens-
 ges store Evangeliist Propheten Esaias, saa lydende:
 Jeg vil glæde mig storligen i Herren, min Siel
 skal freude sig i min Gud; thi han iførte mig
 Saligheds Kleder, han kledder mig med Kæ-
 rfærdigheds Kappe, som en Brudgom ifører sig
 præstelig Prydelse, og som en Brud pryder sig
 med sit Tøj, Es. 61. Men medens jeg saaledes
 mahler den festlige Prydelse, turde dette bange Suk-
 maastee endnu opstige fra et eller andet veemodigt
Hierte

Hieret: Runde jeg Kun tøre ved Sømmen af hans
 Klædebon, saa blev jeg helbredet. Det var
 en Eid, jeg veed det nok, da denne Dragt var min,
 jeg ved hvad Færei stader: Saa mange som ere
 døbre paa Christum, have ifort Christum Men nu
 ach nu har jeg mist mig Dragten uverdig, nu hørles
 des skal jeg møde til Bryllupet? behyrede Ven! jeg
 skal ikke blive din Svært skyldig, og du i det Mindste
 skal blive tilfreds med Svaret, naar jeg viser: 2.
 Hørledes Brudeklædningen iføres, at iføre dig den,
 det kan jeg ikke, det kan du ikke selv; men der er den,
 som både kan og vil, naar Kun ogsaa du gør dit; nu
 hørledes iføres du? Det er Eignelsen forklarer: a)
 Hørledes bliver Jesu Retfærdighed din? Ved
 en vende Troe; troe paa den Herre Jesum, og
 du skal blive salig. Fra Troe begynder vor evan-
 gelist Sædelæze; den hedenske fra Gierninger; vi
 komme vel ogsaa til dem, men ikke først. Jesus sag-
 de vel ogsaa: gjør det saa skal du leve; men i hans
 Mund sagde Ordene den Gang til Phariseerne: Ja
 velan! kan du gjøre det, kan du opfynde Loven, saa
 behøver du ikke Evangelium, ikke Forløser, og ikke
 troe paa Forløseren; men vi Fordre Troe først leven-
 de Troe, ikke blot historisk Bisald til hvad der i Es-
 vangelio læres om Christo; men tillidsfuld Fortrost-
 ning paa Jesu Forrieneste. Eignelsen er Troens
 Liv; at tillegne sig i Troen, det er at annamme, at
 omsværne Jesum; saa at alt hvad hans var, bliver vores
 og tilpasset til vor Læv og Leang, ligesom vi tilpasser
 hver Folde af et Klædebon til den Deel af Legemet, som
 den skal skjule, og hvorefter den af Mesteren er dan-
 net. Sac mange som ham annammede, dem
 haver

haver kan givet Magt at være Guds Børn,
 de som troe paa hans Navn, Joh. 1. Denne er
 altsaa Kleddningen, eller Saligheds Orden, eller den
 eeneste Maade, paa hvilken Christi Retfærdighed kom-
 mer os til Gode, alt i Folge dette store Grundsprog:
 Saa elskede Gud Verden, at han gav sin een-
 baarne Søn, paa det, at hver den som troer
 paa ham, ikke skal fortabes, men have det evi-
 ge Liv, Joh. 3. At troe paa Jesum, er da at ih-
 øres Jesu Retfærdighed, og det er at have Bryllups-
 kleder paa; b) men kan du nu ikke klæde dig? Kan jeg,
 kan nogen af dem, som opvarte ved Bordet giøre det?
 Nei, men det er, som vi rettelig hæltende i vor Troes
 Astrukkel: Den hellige Aands Gierning: erklaend for
 alle Ting, at du ikke af din egen Styrke eller For-
 nuft kan troe paa Christum eller komme til Chri-
 stum din Herre. Men den Aand som udgaar fra
 Faderen og Sonnen, skal ved dette Liv i din Troe,
 denne Kraft i din Aand, denne Forening mellem din
 Siels Trang og din Fræsers Fortjeneste. Denne
 Aand virker ikke umiddelbar, men ved Ordet; dette
 Ord maa prædikes, denne Prædiken maa høres; thi
 ellers hedder det: Hvorledes skulle de troe paa den
 om hvilken de ikke have hørt; men hvorledes
 skulle de høre, dersom der ikke prædikes? Rom.
 10. Da med alt dette, skal man kunde i vores Dage
 høre og læse Religionstaler, hvori ikke et Ord om Jes-
 su forsonende Øod, hvori den hellige Aand aldrig næv-
 nes, saa at meenige Mand i vores Riger og Lande, snart
 skal kunde sige, som hine ilde oplynste Disciple i Epheso:
 Vi have ikke engang hørt at der er en hellig Aand
 til, Act. 19. Bee over dem som tæue ved Vor-
 det

det i dette Bryllup, de opvarie ilde, naar de ikke an-
 vise Bryllupsklæder, ikke henvise til den som eene kan
 iklaede Giesterne; ikke om den uskyldige Giest, men
 om den troelose Ordets Tiener, vil da Kongen udstede
 denne Besalning: Binder Hænder og Fodder paa
 ham, ag kaster ham ud i det udvortes Mørke,
 hvor der skal være Graad og Tenders Gnids-
 sel. Nei! at iklaedes det er at troe og Troens Skæ-
 ber den som eene kan iklaede os et den hellig Aand.
 Men hvad gior da du som iklaedes skal? kan Handlingen
 besordres, omend skonst du staer der som en Storke?
 Falder den hellig Aand ned, som en smelende Idstrom
 paa Stok og Sten? bliver Dragten dig paatruunget,
 som Slavedragt paa Fortryderen? eller bliver du be-
 handlet, som det trodsige Barn, der twigter sin
 Arm og usder Pleiemoderen til at anvende al sin over-
 legne Kraft? Nei ingenlunde; den almoeilige Aand
 kan intet mod vor frie Willie; vil du ikke isores, ingen
 Guddoms Kraft skal kunde iklaede dig. Til alle Gien-
 stridige lader det sig sige: I haarde Halse og uom-
 staerne baade paa Hierter og Orne, I imod-
 staar altid den hellig Aand, Act. 7. Men til al-
 le som ville iklaedes, heder det: Aflegger det gam-
 le Menneske, efter den første Omgiengelse.. Du
 maae min Ven afslade dig først, det gaaer ikke an at
 hænge Jesu Retfærdighed som en Herklaedningslappe
 udenpaa dine Synders smuufige Klædebom; og hvad
 siger nu etter dette? Skal du da være teen først, hellig,
 syndesloss? O, nei! det bliver du aldrig i dette Liv;
 men du skal indsee din Synds Ufkyelighed, angre og
 have den. Du skal føle din Trang til Maaden, til
 at isores Jesu Retfærdighed. Du maa erklaende: at

Du

du er fattig, blind og nøgen; thi hvo som tænker, han er nog t. da han dog er intet, han bedrager sig selv. Gal 6. Du du saa komme til Bryllups, vil du gierne være Bryllupsklæd; Jeg vil nærne en Brudeaare, som er i din Eje, som du kan bringe med dia: Et angerrigdet Hjerte og en synderknust Aaland er det Offer, som Gud behager. Ingen blev værdigere Guest ved dette Bryllupsbord, end den som mest levende følde sin Uretfærdighed; du kender jo Jesu Fortælling om ham, som kom anstaaende behængt med sine knusidte Ønder, Mharisteren, som sagde: Jeg talker dig Gud at jeg er ikke som andre Folk, Røvere. Uretfærdige Hoekarle, eller og som denne Tolder; Jeg faste 2 Gange om Ugen; jeg giver Tiende af alt det som jeg eier. Og om ham som sloe lanat voete, inde ikke oplosie sine Dine, slog sig for sit Bryst og bad: Gud vær mig Synder Naadig! Du veed jo at denne sidste gik bort i sin fulde Bryllupsdragt: Denne git retfærdig need i sit Huus for den anden. Fortænker da ikke os som indbynde til Brylluppet, om vi sege først og fremst at føre Mennesket ind paa hans egen Fordærvelse, at nedbryde alle selvstilleds Støtter, eller at jeg skal blive i Lignelsen, at afklæde ham hans indbildte egen Retfærdigheds falske glimmer, derved forberede vi ham til at iføres en bedre Kledning. Du derfor, min Broder! naar du er buden, naar du vil komme, lad derte være den første Bon til den Aaland, som virker i os det, som er behaaeligt for Gud: Viis mig ret klarlig min Jammer og Moie, viis mig Fordærvelsens Asgrund i mig at sig Naturen i Støvet kan bøie, Aalanden allene maa leve for
dig.

dig. Saa iføres du, saa faaer du det flinnende hels-
 ligdags Klædebon Jesu Retfærdighed, Gud seer
 dig, og anseer dig i denne sin Sons Riortel,
 som om du ikke havde syndet. Ja! hvortil giver
 dig denne Klædning Aldgang? 3. Det var det
 Spørsmål jeg til sidst skulde, men kun gandske kortest
 lig vil besvare. Jeg vil ikke tale om, a) at denne
 Klædning aldrig i Verden udelukker dig fra nogen
 hederlig Folkesamling. Det er Misforstand, ont
 vi ved et merk Suurnulerie, et flæbende og trængbry-
 stige Væsen, ville udmaaile os fra Verdens Børns
 hvorfor giøre vor Omgiengelse frastedende? var der
 vundet noget for Guds Rige, om man udstedte os af
 Synagogen som svorne Fiender af al uskyldig, al sels-
 skabelig Glæde? og hvor staarer det beskrevet i den
 hellige Bog? det staarer der ikke; det er selv gjort hyl-
 kelse, phariseist. Jeg lunde næsten anvænde her
 hvad skrevet staarer, i det mindste anvendte Jesu dek-
 just paa skinhellige Pharisæer: D. dyrke mig for-
 giæves, i det de lære kun saadanne Lærdomme,
 som ere Menneskebud, Math. 15. Nei! Bryl-
 lupsdragt er ikke Sæk og Afske. Alt stift og spende
 og Slavist maa være borte, endog fra vort heele Uds-
 vortes; hvor Herrens Aland er, der er Frihed,
 og Aandens Frugt er Fierlighed, Glæde, Fred.
 Ja her meener jeg dette Ord anbringes paa rette Sted:
 Hvorledes kan Brudefolket sørge medens Bruds-
 gommen er hos dem? Math. 9. Forstaarer sig
 den som er iført Christi Retfærdighed, vanderer ikke
 Dragten, ved at gaae ind i Lasternes smutsige Værk-
 steder; han sidder ikke i Spotteres Sæde, og han er
 ikke glad blandt skælle berusede Daarer, mens skabelig

er han, han kan omgaes olle, og kun er han dersor
 omhyggelig, at der ikke skal komme Plæter paa hans
 föstlige Præbelse. Forsætlig kan han ikke sondre; han
 veed hvad der staer krever: Enhver som bekliender
 Christi Navn, skal afstaae fra al Uretfærdighed,
 2 Tim. 2. Men viist er det: Bryllupsordningen viser os
 antagelige i enhvert ærbart Broder-Samfund, nolte-
 re i enhvert Dmibud, samvittighedsfulde hver for sit
 Kalds Pligter, og vi opfylde vore Pligter med Lyst,
 ikke med Eceldoms Aand. Vi passe da som gode Bor-
 gere til enhver Stat, som troe Undersaaret under en-
 hver Regierings Form, og sovre vi en Eed, saa var-
 den ikke bygd paa det Skvagerværk: som man kalder
 Ven; men paa Siel og Saliahed, og da stod den,
 som en Klippe; fort sage: vor Klædning udelukker os ikke
 fra nogen hæderlig Samling, ikke fra nogen timelig
 Enke, ikke fra nogen virkelig Ere. Men hvoril
 giver den os Adgang? b) først her til alt det Gode
 Gud i Nødens Rige har at i Deele; du gaaer ind i
 Guds Huus, og det er dig en Brudesal, du hører
 Guds Ord, og det er Brudgommens Rost; du son-
 ger dine Psalmer, og de synes dig alle at have denne
 Opfriisti, som Prophetens: Jeg vil synge min el-
 steliges, min Kierestes Sang om hans Vind-
 gaard, Es. 5. Du gaaer op til Alteret, sidder ved
 Bordet, er Giest ved den hellige Madveren; du sang-
 ter ikke; du bær din Kledning, som Brudgommen
 gav dig, og hvad du nyder, er Bryllupskost, Det er
 meere, Det for... r, besøger Foreningen mellem din
 dyrefrischte Siel og din Siels Brudaom. Giennem-
 trengt af salig Glæde, gaaer du da derfra syngende den-
 ne Lovsang:

Bryd

Bryd ud min Siel med Tak og sig:

Ach hvor er jeg nu bleven rig;

Min Jesus i mit Hierte boer,

Tak, Tak! hvad er den Glæde stor?

Men det store Bryllup, er først paa hin Side
Graven; den afslæder Kongen Purpuret og Besteren
sine Pialter. Enhver maas sige med Job. nogen
Kom jeg af min Moders Liv, og nogen skal jeg
gaae bort igien. Men i Opstandelsen, herdan
mødte jeg da? Pantus har sagt: Vi som ere i dette
Tabernakkel, skulle ogsaa og ere besvarede, ef-
terdie vi ville ikke afklædes, men overklædes, at
dette dødelige kunde opsliges af Livet. 2 Cor.

5. Ja med vore Legemer skulle vore Sule overklæ-
des, dette skal vederfares Alle; men haade med Siel
og Legeme, hvorledes skulle vi møde? Bee den, som
angstbillede Hierte da for silde skal bede: Herre
gå ikke til Doms med din Tiner? Eller vor lig
da arme Praaler frimvise din egen Refærtigheds pial-
rede Klædebon? Nei! da vil denne Beklendelse have
paa dine Læber: Dig alleene, o Gud! hører Ref-
ærtighed til, men os vore Ansigters Bludsel.
Men da komme Giesterne fra Brylluppet her neret,
isode deres Høitidsdragt; den var vel forvaret; den
forsulnede ikke i Graven. Jorden kunde ikke kaste et
Sisv paa den. For dem aabnes den rette, Den store
Brudesal, de lyslige Værelser hos Guds heire Haand,
hvor der er Mæltelse af evig Glæde i Guds Ansig-
tes Bestuelse; Dio giver dem deres Kledning Ad-
gang oa Indgang; dem hilse alle helliae Enale med
denne Lykenskning: Salige ere de som ere Falde-
de til Lammets Bryllups Gladvere. Der møde-

de den evige Gud, - den reisfærdige stærke Dommer
med Træmighed, men kun med Jesu Reisfærdighed,
kun iførte den Klædning, som var farvet med Blod af
Bredens Persekar, den fremvise de, og da var de sige:
Denne have vi sundet; see om det ikke er din
Søns Riortel! Amen.

No. 4.

Prædiken mellem Juul og Nytaar 1804

Korstirken

Bon før Prædiken.

Herre læt os at calle vore Dage, at vi maa bekomme
Værdi i Hierter. Dage opsluges af Aar, og Aar
skulle tage sin i Ewighed; men dine Varmhertigheder,
o Gu! have ingen Ende, og din Misundhed er en-
hver Morgen nye: Giv os at kende vor Besøgelses
Tid, og at vandre den Stund vi have Ehfet. Natten
kommer, da ingen kan arbeide. I Dag, i Dag, da
vi høre dit Ord, giv os, at vi ikke forhærde vore
Hierter. O! du som haver besøgt og forløst dit Folk,
Livsaliste Frelser Jesu Christe! oplys vor formørkede
Forstand, at vi maa kende de Ting, som tjener til
vor Fred; bliv hos os Herre! thi det stunder til Aften
og

og Dagen helder, snart endes Aaret og snart kan vort
Lives Dag endes, som dette Year. Din Maade ophylse
for os den merke Stund, og hvordan du end farer os
giennem Lys og Mørke, Mat og Dag, saa giv os dog,
at fuldende Lovbet og bevare Troen! giv os at beslutte
hver sit Lives Aften, med denne glade Overbevisning:
Mine Gne have seet din Salighed. Amen.

Og der blev Aften og der blev Morgen første Dag. Saa beskrives i Skabelsenborgs 1, 5. Tidens ferskestøde San, som Almagten fremfaldte af det udannede Chaos, da Ild og Vand og Luft og Jord endnu varer Eer. Da var det Skaberens første Bud: bliv Lys, og der blev Lys 3 v., og han saae, siger Moses, at Lyset var godt og gjorde Skilsmisse mellem Lyset og Mørket 4, og Gud kaldte Lyset Dag, men Mørket kaldte han Nat 5. Og der blev Aften og der blev Morgen første Dag. Første Dag. — Ja den første og den eeneste, for hvilken man ikke kunde sætte dette Ord Igaar; den eeneste fra Tids Begyndelse, som havde ingen Formand, ingen ældre Broder, men dog fuldaaren allereede, allereede fremvisende alle Jaevndogners Omvejslinger, Dagens Lys, Nattens Mørke, Aftens og Morgens Blanding af Mørke og Lys. Aften og Morgen vare Lysets og Mørkets sammenvæde Born, hverandre saa lige, som to Draaber Vand. Den første Gen til Dag i Østen, og den sidste Rand af Dagen i Vesten, ligner hverandre, som de cyrende krumme Linier af den lige overskaerne Cir-

eo.

cel. Saa fuldkommen var alerede den første Dag; men den var da ogsaa den første, den eeneste, som begyndte fra Middag, som siebliklig brød ud af Mørkeis Skiss. Siden gled hoer Dag langsom frem og vorte gradevis fra Nat til Skumring, fra Skumring til Dagbækning, fra Dagbækning til Morgenrøde, fra Morgenrøde til fuld Dag. O, Skaber! Almægtig og Vuist! I du første Bark kiende vi din Mesterhaand, og din Maades Bark er det, at vi kiende den. Din Hand, ældre end Skabelsen, Evig, som dit Væsen, nedslod sig som et endnu klarere Lys, end Rose, til at oplyse os om Lysets og Dagens Skabelse. Særet Menneske, inter skabt Gie, saae den først Dag, da hvo har siden med Vished kundet opdage dens Herkomst? Kosmologier stridende mod den Mosaiske, blevé ikke gamle; den mørke Fabelalder, var dristig til at digte. Sildigere Oplysning forlæstede Fabelen, men den mede selo i Gisninger; den ene Wise nedrev den andens Bhanning, og til enhver kunne man dog med rette sige, som den Evige indføres talende til Job: Hvor var du da jeg grundfæstede Jordens? og ander: Hvor er den Vie, hvor Lyset deeles? Job 38. Kort: hvo kunde sagt Mennesket et Ord om Tids Begyndelse, om Lysets Fodsel, om den første Dag, uden Gud selv, Skaber, den evige Lysenes Fader? Lad Moses endoa have det gien nem Sagn fra Jacob, Jacob fra Isaach, Isaach fra Abraham, den første Mand som vedste ot, som kunde sige det til sin Gen, maa da have haft det umiddelbar af Gud selv, at der blev Aften og der blev Morgen første Dag. Men Aften og Morgen? hvorfor ikke Morgen og Aften? Saadan ordne vi jo siden vo're Vennerelser

ser, naar vi inddede vor Dag? Nei! thi Erindhed er
ældre end Tid, Mørkhed og Mat ældre end Lys og
Dag. Beitragte vi dersor med rette Aften og Morn-
gen, som kielelige Søskende, saa bør det os at kalde
Aftenen den Førstefodde, fordi den virkelig var det,
fordi den første Dag var eiebliklig Frembringelse, vor
Skabning, var umiddelbar Virkning af det store Bliv.
Da dersor den første Dag blev, havde der endnu
hverken været Aften eller Morgen; men da nu, som
Moss u trykki det: Gud saae at Lyset var godt,
og kaldte det Dag, hvorför ikke da stedse Dag?
N i paa det kan jeg tro, vi også skulle see, at Lyset
var godt; dersor maatte hver Dag have sin Aften,
hver Aften sin Mat. Ja Mater skulde ogsaa blive
Millioner Sabningers Belgiorende: Moderlig skul-
de den dyse sine træne Barn i Sovn; den skulde bli-
ve Trælles Hovlestund, og udbrede gængende Kielig-
hed over alle spædere planterigets Værer, som ellers
ikke uholde en længere Dags fortærende Hede. Men
at man ikke heller skulde bestyrge, at den sig i Vesten
bortsnigende Dag sagde os et evigt Farvel, at Enstet
nu var gangen tilbage tæn, ind i sit første Merke;
saa skulde Matten til bestemt Tid fæde sin Morgen,
og Mornen sin Dag: denne skulde etter opføste sit
blanke Asium i Øster og hilse os, som en blid Ven
efterspillet en fort Fraværelse. Da saaledes blev der alle-
rede Aften og der blev Morgen første Dag. O
Skaber! Almægtig og Vits, dette var den første Pro-
phe vi vide at nævne af din Wiisdom og Almægt! Ja
stor er du, endoq i Naturen, endoq det, hvo maaler
din Storhed? Men i Maadens Nige, blev du mig
dog endnu større, der kom tu mig nærmere, der lod
du

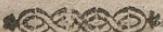

Du mig føle Kraftigere din evige Kierlighed; der kien-
der jeg et sildigere Bliv af endnu saligere Virkninger
for mit Hierte, end dette Første: bliv Lys og der
blev Lys. Andæktige Tilhørere! Tidens Kreds Kob
standser ikke; vi ere altsomme tilbage til et Aars Af-
ten, denne minder os om Jesu Morgen, om en Gla-
belse, som Johannes har beskrevet i disse saa Ord:
Maaden er blevet ved vor Herre Jesum Chri-
stum, Joh 1, 17 Denne Maade, som blev, vil
jeg hen at bestue; thi gaaer jeg ud fra Naturens, det
umaadelige Rige, did, hvorhen Texten leder mig, ind
i Jerusalems hellige Tempel; ogsaa der havde lange
voeret øde og tomt og merkt og stille, og aldrig nogens-
inde saa klar Dag, som i Salomons det første Tem-
pel. Dette var vel bygd paa samme Tome, efter sam-
me Form; men i Trængselens Tid. De vakkre Byg-
mestere Josva og Zerubabel, fordi de havde set det
første, salvede det andet med deres Veemods Taarer,
skient det var deres egen Hænders Gierning. Men
da allerede, da kom til de modlese Bygmestere en
Guds Mand, og saa talede han i Herrens Navn:
Dette Husets Herlighed, skal langt overgaae
det Første i Herlighed, og jeg vil give Fred paa
dette Sted, og Mandens Navn var Hagæus, og
Ordene løses endnu, Hag. 2, 9. Ja! noget læn-
gere hen i Tiden kom endnu en Prophete, og der kom
ingen siden indtil Besøgelsens Tid, og saa talede den
Evige i quiennem denne sidste Prophetes Mund: See
jeg sender min Engel, som skal berede Veien
for mit Ansigt, og strax skal den Herre komme
til sin Tempel, hvilken i opsgøge. Pagtens En-
gel, hvilken i have Lyst til. Ses han kommer,
siger

figer den Herre Zebaoth, Mal 3, 1. I Dagens
Tekst ses vi disse Spaadomme opfyldte, derhen da med
vore tanker, Andægeige! hvor de opfyldes disse Spaa-
domme! op til Jerusalems Tempel, ogsaa vi, hvor
med sin Andage. Jeg har Jesu Navn føresat mig i mit
Tale, at beskrive:

Det andet Jerusalems Tempels første Besegelsesdag.

Templer besøges af Mennesker. Mennesker af
enhver Alder ere der velkommen. Her viser os Tex-
ten i Dag i Jerusalems andet Tempel: 1) Morgen-
nen i Barnet Jesu. 2) Middagen, Maria og Jo-
seph. 3) Aftenen i Simeon og Anna. Jeg erer
den mosaiske Tids Regning; Aftenen erer jeg som
Morgenens eldre Broder. Men dog maa jeg giøre
her i min Tale, som gamle Jacob med Josephs 2 Søn-
ner, Manasse og Ephraim: Han lagde den høire
Haand paa den Nygeste, paa Ephraims Hoved
til fortrinlig Velsignelse, Gen. 48. 1) Saa
nevner jeg og i Dag først vor Alders Morgen, og
o, hvad den er stien! O, hvad den er frem for enhver
anden Alder velsignet! Barnet Jesus 6 Uger gammelt,
og ved Omstierelsen indlemmer allerede i Sam-
fund med Guds Pages Folk, viser os Texten efter
Lov og Sædvane, fremstillet i Jerusalems Tempel.
Intet Saersyn altsaa; hvor Uge fremviste vel et
Lignende; men dog et Syn, som aldrig burde være Læn-
keren ligegyldige. Ikke at tale om den Englelige Us-
kyldighed, som lyser ud af Barnets Ansigt, og at saa-
dan Uskyldighed, siden blev en Sieldenhed i Verden,
et Klenodie henborende, som det synes til et bedre Liv.
Men Barnet første Gang i Guds Huus, det er et
Syn.

Sny for Ense at beskue, hvort Tempel er en Himmel: Et andrebilled, en svag Afbildung af Huset heroventil, bygd uden Hænder evigt hos Gud i Himlene. Ingen menneskelig Skabning mere end Baruet heren fremme der. Did bringe vi vore Smaa til Daab, og saa staer det skrevet paa deres Indgangsbillet af Husets Herre: Lader smaa Born komme til mig og forhindrer dem ikke. Allerede over deres Bugae synges denne Morgensang: Guds Rige hører saadanne til, Marc. 10. Blot som saadanne fremstilles de os til Modeller, hvoreftest vi celte skulle dannes til det evige Liv: Uden i omvendes og blive som Born, kommer i ingenlunde ind i Himmeriges Rige, Joh. 3. Elste Van! see dette hoedags Sny, men tank ved dig selv: Maar holdie jeg siten en Kirkegang saa varda som Et en? Maar trauede jeg i modnere Jar ind under indviede Vælvinger med saa ubesmittet Uskyldighed? Ja du seer et Barn, og seer den menneskelige Dags lefsterige Morgen, men ved dog ikke hvad Dagen skal give. Mangen blank Morgen lovede mere, end Dagen aar. Hvad lover sig ikke især den ømme Moder, især af sin førstefødde Son? og hvor mangen Moders Haab blev skuffet? Jeg eier sagde vor første Moder om sin første Son, en Mand, som er Herren, i Mosb. 4, 1; men ach han vorste, og see det blev Brodermoderen Cain. Men dog være mig hver blid Morden venligaen hilst, ja endog den, som var fuld af Liage. Med Rette glad, seer dog mangen stakkels Moder sin nyefødde Son, skjone udslækket i Armodrs crangeste Rede, skjent, som det synes, fød kun til at trælle for andre, kun til at bæde Dagens

Byr.

Øvrde og Hede. Underlig kan Mørgenens Drøs over
 adsvredes, Middagen blive klar og Aftenen blid. Da
 Moses Moder syntes i en yhældig Stund at have
 set en Son, da hun for at undgaae Pharoos Blod-
 dom, skænlagde den levende Gutt, stodte ham ud
 paa Vandet, og han nu fled der paa Belaernes Haab-
 de og Barmhertighed, tænkte hun vel nerpe, at han
 kunde frelles, mindst at han skulle dannes, vore
 modnes til at blive Tyrannens Rus, sit Folkes Friheds-
 og Stats og Religions Stifter. Og nu Barnet i
 Texten? hvilken Morgen saa Moderen i denne Vun-
 der Son? dog derom ikke saa meget i Dags; men hvad
 var Barnet for den udlevede Simeon? han saa ikke
 altens alt det haabefulde, enhver Idelands Ven troer
 at see, naar den gamle elskede Konestamme, nu fæ-
 dig at uddse, blev velsignet med en Son, som man
 haabede skulle modnes til Mand, træde i berømmede
 Fredres Fodspor, og sidde med arveret paa Ørels Throne.
 Og Maria var nu, det vidste vel Simeon af Da-
 vids Huus og Slægt. Nei! men han saa mere,
 han saa i Barnet Mørgensden af den hellige Daas,
 som Abraham allerede ventede med Lyst at sie. Denne
 Mørgensde, udbredde for ham alt sic Guld paa
 alle Helligdommens foralemitiske Øfager. Hagai og
 Malachias Spaadomme, fremstode kinnende, som
 Valgsprog i festligste Transpirent. Spaadoms Aand
 henrev Simeon selv, han saa igennem Mørgensden
 frem til Jesu hele Daas, til alt hvad han skulle blive: Et
 Lys til at oplyse Hedningene og Guds Folk,
 Israel til en Herlighed, Luc. 2, 32. Som nære
 du om Nationen gik ind i et af vore Guds Huse ved
 Skimter af din svage brændende Lyge, og netop saa
 ned

ned for din egen God til at styre din Gang; men med
 eet tændes Lys i alle Kroner, og strax stode nu alle
 Husers Størte Rade og Beboinger's alle Bildhugger-
 rens Kunstarbeider; alle Malerens Mesterstykker klar-
 re og bestuelige for dine Dine, som Lysendag. Sa-
 var denne Morgen i Jerusalems Tempel; saaledes
 havde nyelig en af Templers Tienerne forud siunget her-
 om, Præsten Zacharias: Af vor Guds inderlige
 Barmhjærtighed, haver opgangen af det Høje,
 besøge os der vi sade i Dødens og Mørkets
 Skyggers Land, Luc 1, 78 v. Her havde ogsaa
 vor ensoldige Sang været anvendelig: O, Tempel!
 hvad din Lykke paa denne Dag er stor, da Je-
 sus selv vil smykke din Helligdom og Chor. O,
 ja! naar og hvor og for hvem Jesus første Gang aar-
 benbares, det er en hellig Morgen. Du, som tilber-
 der ham i Aland og Sandhed, og troer paa ham med
 din hele Siel, for dig er det Dag, men tank dig glad-
 tilbage til denne din Dans første Morgen. Jeg vil
 endnu ikke tale om din Daab, da var du da ikke selv
 den Maade bevist. hvormed Jesus tog dig i Favn
 og velsignede dig; men siden undervist i den Troe,
 paa hvilken du var dobt, da din Kundskab blev leven-
 de, da du fulgte paa Jesum som din Siels Forløser; var det da ikke da, som om Propheten havde tilhovispet
 dig disse Ord: Stat op, bliv klar; thi dit Lys er
 kommen og Herrens Herlighed er oprunden o-
 ver dig? Es. 60; blev du ikke da opromoet til denne
 Morgensang: Hvor stort, ja meer end stort et
 Vlaadelys oprinder; jeg arme Stov og Jord
 en Himmel i mig finder; eller taler jeg til mange
 Christne, der vandre frem endnu under Frygt, som
 ved

ved et svage Gry af Dag, ja maaskee vel endog til een
 og anden, som endnu gaaer dybt nedboiede under no-
 gen sortrigs tunge Nat. O! besøger Kun flutig Her-
 rens Huus, hører hans Ord, om ogsaa Kun, som i
 synes, med kold Opmerksomhed; og saa for eder skal
 det dages; I skulle opleve Morgenens. Vi have,
 skriver Peder, et saarz fast prophetisk Ord, og
 i giore vel om i give aet derpaa, som paa et Lys
 der Skinner i et mortk Sted, indtil Dagen frem-
 Skinner og Morgensternen oprindes i eders
 Hierter. 2 Petr. 1, 19. Barnet Jesus var den
 Morgensternen, som ranted i Jerusalems Tempel; Tex-
 ten beskriver der Morgenens af Jesu Dag; og i ethvert
 Barn, som frembringes i vore Guds Huse, see vi en
 fornyet Afsildning af vor egen Dags Morgen. Men
 vi som see dem, som frembringer dem, have gierne op-
 levet 2) Middagen. Og dette var min Tales anden
 Deel. Af denne Folke-Klasse viser os ogsaa Texten i
 Templet, Maria Jesu Moder nemlig og hans Pleies-
 fader Joseph. De Middaldrende ere de vigtigste i
 Verden; men ogsaa de vigtigste Tilhørere i vore Guds
 Huse. Sorgehuse vare vore Kirker, om vi kun sade
 der Born, som vi kunde twinge derhen, og Oldinge
 som Verden havde udstødt af Synagogen. Sorgelige
 om den kraeftsude Mand og den driftige Huusmoder
 aldrig kom der, eller alt for sielden, om de ingen Ti-
 me kunde affee fra Livets Sysler, for at oposfere den
 til hellig Andage. Sorgelige om de saaledes forargede
 de kiere Smaa, eller endnu gjorde ondt verre, om de
 dreve dem derhen, hvor de selv ikke ville komme. Lets-
 telig fristedes da den muntre Ungdom, til at ansee
 Templer for Zughuse, og Andages-Ovelse for en Vi-
 neborck

nebenk. O! vor Alders Middag har jo dog de fleste
 Pligter, trænger jo dog altsaa mest til Grindring om
 dem, mest til forher Kraft for at opfylde dem alle.
 Vor egen Middag staar mellem andres Morgen og
 Aften. Medalders Mand bor udtrække sin kraftful-
 de heire Haand til at bære hans spæde Son, medens
 han med den Venstre understøtter sin udlevede Fader.
 Medalders Mand staar i sin højeste Virksomhed;
 over han falder man med rette sin bestemte Dom. Det er
 forbie med den Gamle; man begynner allerede Kun at
 sige hvad han var. Det er endnu ikke færdigt med den
 Unge, man ved endnu ikke rett hvad han skal blive til;
 men Manden i de bedste Aar er gierne da, alt hvad han
 skal, alt hvad han kan, ligErer paa den Tid, naar det bør
 de modne Frugter. Velsignes han i Egteskab med man-
 ge Smaa, saa seed han dasaa først rett hvad Verden og
 Livet giver. Kun Forældre, og især Moderen føler
 de saligste Glæder, men dasaa stundom den bitterste
 Sorg. Men her er Stedet, i Madre! til at hellige
 de Forste til at udsø den Største; her er Stedet at
 prise Gud, naar Barn ne blomstre, og have i dem,
 som paaaføre eder Hjertesora; her er Stedet, hoorfea
 at raabe til Alsaderen: Før dem paa den rette Vej,
 som ere forførte. Her stod Maria i Templet, den
 velsignede blandt Drønderne. Jeg sonnes seer den Him-
 mel, som opfolgte, som udvidede det moderlige Hjer-
 te, naar bedaget Odina velsigner hendes spæde Son,
 naar han forud sier Barnets tilkommende store Daad
 hvad han skulde blive for sit Folk, for alle Hedninge,
 for usodde Sloegter. Nærerende vilde jeg have
 her Simeon, seer paa Drenge og sagt om hans
 Moder, som en Drinde siden: Salige er dit Liv
 som

som har dig, og de Bryste som du diede, Puc.
 11. Men at Maria ikke fulde berusles af denne
 Glæde, forud sagde hende ogsaa Oldingen det Gud,
 som truede: Et Sværd, siger han, skal trænge sig
 igennem din egen Siel. Maria hører det, og jeg
 mener, Moderhjertet blødede allerede; thi været vel-
 komne aldrig, i drame Hædre for de kære Småa,
 Værer i Guds Hus stædels velkommen, til eder
 have vi dog mest at sige. Om Barnen at prædile for
 eder over denne Text: Opfeder eders Børn i Tugt
 og Herrens Formanelse, Eph. 6. Om Oldinge uil
 eder over denne: Skield ikke paa en Gammel, i
 Tim. 5, eller adlyd din Fader som avlede dig, og
 glem ikke din Moder, naar hun bliver gammel,
 Prov. 23. Til eder om Borger Plaater over denne:
 Værer Byrden med hverandre, Gal. 6, og om
 Endiaheds Pligt mod Oriahed over denne: Den
 Skat som bør Skat, den Told som bør Told,
 den Ere som bør Ere. Ja hør mig du, som le-
 ver under din Alders Middagslinie mellem de 30 og
 40 Aar. Du er kommen op paa et Bierg; det hel-
 der brat need til begge Sider, sia ikke daarlig med
 Peder: Her er godt at være, her ville vi giøre
 Boliger. See heller need til din Morgen og din
 Aften; see tilbage need i den dybe Dahl, hvorfra du
 har klæret dig op; kom ihu hvor din Barndom var
 frøbelig, hielpeles; hvor din Ungdoms Dannelsse var
 modefuld, og vil du bygge der hvor du nu staer, saa
 opreis en Mindesteen paa Bierget, og indgrav i Ste-
 nen: Ebenezer, hid til haver Herren hilpet;
 see fremad og udover og need igien paa Biergets anden
 Side; snart glider du usormarkt, din Kraft synes i
 sam-

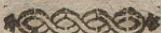
samme Grad, som den vorste; nogle Skit endnu, saa
holder du den træne Alderdom, og nederst i Dahlen,
venter dig Død og Grav; best dersor er, vi vandre
sagte frem; thi naar vi end ikke, som dog efte Peer,
borrykkes mit i vore Dage; saa staar dog denne Na-
turens Lov uregnetlig fast: hvert Menneskes Dag har
sin Aften, og vel den Mand, som blev graa med Ae-
re, den hvis Aften ogsaa var skien; men denne 3)
Aften var min Tales sidste Deel. Texten fremstiller
os til skue i Jerusalems Tempel to levende Personne
Antiquer, Simeon og Anna. Jeg har rigtig no-
mære at sige de Medaldrende, men saadanne Oldinge
sige mig mere, de ere for mig saa talende, om de end-
og ic, naar jeg ligesom kan læse i deres Ansigt, hvad
der vedersares dem I Templet, hvorledes nre Maade
opgloster deres gamle Andage, hvorledes Gud gjør
dem glade i sit Bedehuus, hvorledes denne Glæde
udsolder den cyniske Pande, og Ungdoms Ild begyn-
der at leuge i de marte Hine. Det var som, naar jeg
en Morgenstund stirrede mod Vesten, i det Solen
ranted bagen om mig, og jeg saae det Skin den kastede
paa de vestlige Fieldes Skaldede Toppe, hvor disse vor-
te, hvor de forghyldede sig, hvor de smilede mit Die is-
møde! saa er det, naar Guds Ord i Guds Huus for-
klares, og jeg derved seer den Gamles Ansigt fornyget.
Af hans Hine udvalde vel ikke Zaarestrømme; dem
har han ikke; han har levet for lange derut og grædi
for meget. Kilden er næsten tot; men seer jeg dog et
Par Glædes Zaarer trængende sig frem, de ere mig
som Pærler af Morgendugg paa den gamle Eegs saa
Blade. O! Ja i den gudsfrugtige Gamle seer jeg
dog først Det fuldendte Menneste, den til Evig-
heden

heden Fulbmodne. Midaldrende Mand er dog endnu
 mit i Verden, mit paa Banen, og Banen er sibrig
 og Verden ond, og meget kan hende. Moderen kan
 være agibar Matrone, medens hun leger med sine
 Småa, medens hun vandrer frem under klog Æge-
 mands Værgemaal; men Manden dør, og hun kan
 endten ikke bære sin Sorg, eller hun svæver ud i flas-
 nede Glæder, og taber Reiskafnes Agtelse. Men her
 saae man i Jerusalems Tempel en Anna, Phanuels
 Datter, mange aarig Enke, og gammel 84 Aar, og
 hun savnedes aldrig i Templet. O! Ja Alderdom og
 Enkestand foreenet, gielder ikke meget i Verden. En
 saadan seer sig som oftest af alle forladt, ja vel endog
 stundom forglemt af dem, som ret flittig besøgde hendes
 Huns og Bord i hendes Velmagts Dage; lykkelig da,
 om Guds Ord er hendes Trost og Guds Huus hendes kies-
 reste Plæt paa Jordens. Saadan var Astenen af Annas
 Dag, og hver Gang jeg saae en saadan fra dette
 Sted, tenkte mit Hjerte hvad Skrevet staer: salig er
 hun som troede; thi det skal vederfares, hvad
 hende er sagt af Herren, Luc. 1, 45. Kommer é
 glade Piger, bestuer denne eders Kjens Ærværdige;
 hendes Kinder ere indslukne, deres Roser visnede.
 Betænker hvad der staer i Bogen: Denne Verdens
 Skikkelse forgaer, 1 Cor. 7. Betænker, der
 staer atter Skrevet: Tænk paa din Skaber i din
 Ungdom, Praed. 12. Kommer i forfængelige blande-
 Hustruer, i som tale det høie Sprog, medens i deele
 med eders Mænd Vigighed og Ære; seer her en
 Anna! hun var maastee engang, hvad i ere, hvad
 hun er, kunne i blive! holder eder betimeslig nær til
 Gud, saa skal han ikke bortkasse eder i Alderdom

og ikke forlade eder, naar eders Kraft forgaaer.
 Og fulde i b finde hom at være De Faderloses
 Fader og Enters Dommer. Saal skal Jesu Døgs
 Moraenende oasa b straale eders Aften, og i skulle
 oasa volos Herrens min Guds Huns, som de, der
 hav Olie i eders Lamper, naar Brudgommen
 kommer. Men nu den vakkre Sim on, som ventede
 Israels Trost, o kom dersor saa flittig din, hoor
 Gud havde sat sit Navns Ihukommelse. Jeg
 taler ikke om den umiddelbare guddommelige Abenba-
 ring, der saade ham, at han ikke skulle see Doden,
 soend hon havde seet Jesum. Jeg forbigaer den
 Propheticies Land, i Kraft af hvilken han kunde for-
 udse Marias og hendes Bunder bare Sons Skiebne.
 Intet lignende vederfares os, intet saadant behøves
 mere. Erfarenhed lærer vel oasa Oldinge blande os,
 at forudsige eet og andet med temmelig Vished af Vi-
 dernes Tæn, men egenlig Propheetie er det dog ikke.
 Nei! Simons Aften er os især kien, fordi hans
 vorreste Ønske icønge kun var at see Jesum, og dette
 opfyldt, kun at fore i Fred. Tiden er forløben, og
 min Tales Plan tillod mig desuden ikke denne Gang at
 udmile Oldinges fulde Karakteristik, efter denne
 Grundteining i det næsforegaaende: Han var ret-
 skerdig og guds frygtig, og vendtede Israels
 Trost. Jeg stan ser kun ved det Sidste; jeg viser
 dig min Ven! Manden paa Gravens Bred, men som
 en nu nsdig vil do, og nu ja, saadanne seer du man-
 ge, m:n ikke dersor Hæversmænd alle Familie- Un-
 liquiender ere tilgivslige ofte, helst et saadant som Ia-
 cobs. Gud selv vil ikke fortænke ham om denne Tanke,
 bider ham til Livet. "Mon jeg dog ikke skulle opleve

" at see min Joseph levende. " Det lykkes, og da si-
ger han: Nu vil jeg gierne døe, da jeg har seet
dit Ansigt, at du endnu lever, Gen. 45. Men
mangen Grædherdet urde vel have uvordige Dusser,
en storre Rigdom at samle, en anden at opstige et
Trin høiere paa Grens Trappe, og etter en anden at
fuldføre vidi u'scener Pianer. Det er overalt sorgeligt,
naar den Gamle gaaer baglæns Graven im-
de, og seer higende til den Verden han maa forlade,
som Lots Hustrue til Sodoma, og bliver dog aldrig
reisefærdig; ja hver Guds Huus, for ikke der at min-
des om Ded, Dom og Evighed. Alt for sorgeligt,
naar han endnu mod Livets Aften kun gaaer og fanger
Wind, og inddriller endnu Forsøgeligheds Opiater,
og bliver ved, saa vidi hans Alsmage kan, at sonde.
Der er Haab om den forlorne Sen, at han kan blive
ædru af Ungdoms Daarstab; men en saadan udleveret
Daare, er uden Haab; en haard Huud forstener sig
omkring hans Herte; Sandhed til Salighed trænger
ikke igennem, og snart er han henover, snart staer
han der, hvorfra ingen kommer tilbage. Kort sagt;
en Olding uden Gudsfrugt, er det affæligste Erem-
pler, Mennesk' Stægen kan fremrise i de Lande, hvor
Guds Ord boer rigeligen. Nei stion er din Aften,
o Simeon! endog da, medens du endnu onsker at
leve; thi det Onske som binder dig til Livet, modner
dig til Evigheden. Dine Nine forend de lykkes, be-
gjære kun at see den som komme skal, den Store, den
Storste, den som Propheterne kaldte Goel. Lovren,
Emanuel Gud med os, den som David kaldte i
Alanden sin Herre. Du naaer dit Onske, men saa
er du færdig. Du faaer Barnet Jesum paa dine

Arme; du føler den nærværende Guddom, der lyser
en Himmel paa din Pande, du oplyser Jerusalems
Tempel med disse Ord: Nu lader du din Tiener
fare i Fred; thi mine Øine have seet din Salig-
hed. Saa synker Solen smilende ned bag det vestlige
Fjeld, og den faldende Dugg paa Dahl og Eng ere de
Kjonne Taarer, hvormed Naturen byder den sit Far-
vel; saa maatte vi Efterlevende falde Glædes og hellig
Andagtes Taarer, naar vi saae den Gudsfrugtige Ob-
dings sidste Aften, og hvorledes han foer hen i Fred;
og dette Onske maatte fødes i hver Tilskuers Barm:
Min Siel døe denne Retsfærdiges Død og mit
Endeligt blive som hans, 4 Mos. 23. Andøgtige
Tilherere! Aaret lækker ad Aften. Sidste Gang ta-
les i Dag i dette Aar fra dette Sted; lovet være Her-
rens Navn som giver os, at ende det med Fred. Var
det end et tunat Aar for mange, og i mange Maader
for vor hele By; lader os ikke friste Gud, det til-
kommende kunde ellers blive tyngere for os alle. Me-
get mere ville vi sige med Job: Herren gav; Her-
ren tog; Herrens Navn være lovet Salig dog
alligevel den, som her flittig har besøgt dette Huns i
dette Aar, og endnu i Dag kan sige: Mine Øine
have seet din Salighed. Her randte for mig din
Maades Lys, og det blev mig saa vel om Hierte. I
Ordet saae jeg Jesum, og i ham min Synd forladt;
min Gud forsonet; min Himmel aaben. Nu seer jeg
min egen Dag helde til Aften, og seer det me Frimo-
dighed. Død og Grav vinker mig Fred imøde; jeg
saae Simeons Aften, og indviede mig selv til min
egen med denne Aftensangs Ven:

Gud

Gud lad mig som din Tjenere
Og ende mine Dage,
Det samme Lys i Doden see,
Den samme Afsked tage;
Det er at fare hen i Fred,
Det er at see den Salighed,
Som Jesus kom at give! Amen.

No. 5.

4de efter Paaske 1805

i

Korskirken.

Bon før Prædiken.

Belsigne os Gud! vor Gud! og lad dit Ansigtes
Lys skinne over os, at vi maa kiende din Vei paa Jord-
en, din Salighed blandt alle Folk! Store Lysenes
Fader! hos dig er ingen Forandring, eller Omstiftel-
ses Skygge; men os gav du Nat og Dag, Lys og
Mørke: Bered os giennem disse Omverlinger til dit
evige Lys; bort driv enhver Vildfarelles Taage fra vor
Forstand, enhver Sorgens alt for tunge Nat af vore
Hierter, og lad os for alle Ting, alle oversettes fra
Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud. Livs-
saligste Jesu! du oplyser hvert Menneske, som kom-
mer til Verden; lær os dig at kiende, dig at elsker!

Skus

Skiul for os, hvad vi ikke caale at see; aabenbar os
hvad vi ikke kunde undvære at vide, og lær os til sidst,
at du gjorde det vel altsammen; lad ingen af os gaae
ud af Verden, uden at kunde sige: Mine Fine ha-
ve seet din Salighed. Du verdige Lys! giu os dit
Skiul, at vi maa kiende Jesum Christum og Maaden,
som ved hans Død er os erhvervet! Leed os i al
Sandhed, forklar Guds Søn i vore Hjertter, og lad
denne Sandhed være vor dyrebare Skat, vort Lys i
Mørket, vor Trest i Deden, at Jesus er Christus
den Guds Søn, og at de som troe, skulle have
Livet i hans Navn! Amen.

Kundskab opblæser, Kierlighed opbygger.
Enhver forstaer disse Ord som læser dem i Cor 8, 1.
Dog er jeg ikke bestemt sige Apostelens Meening her
med Ordet: Kundskab. De Corinthier, til hvilke
Brevet, forlodte ventelig bestemt den eneste Meening,
Apostelen skrevende til dem, kan have haft dermed;
Dette var østere tilfældet med de klareste Ord: den for-
stod dem bedst, til hvilken de egentlig vare talte. Men
naar vi skulle antage dem som talte til os, maatte vi
ikke forstaae med Kundskab den om Gud, om Christo,
om Livets Vei; thi det er det evige Liv, at de
kiende dig den eeneste sande Gud, og den du ud-
sendte Jesum Christum, Joh. 17. Ikke heller
Kundskab i vort jordiske Kald, som vi ikke uden Skam
og Skade kunde undvære; men deels den, saa kaldte
blot speculative Kundskab, deels enhver Kundskab,
hvormi vi ikke i vor nærværende Stilling ere egenlig
træn-

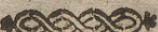
erænænde. Naar vi sige med Pauls, at denne Kund-
 stab opblæser, maatte vi ikke lægge til Ordet alid og
 hos alle; dette var etter formegent sagt. Det gik vel
 den virkelige Videnskabs Mand stundom saa: Jo me-
 re han sik at vide, jo mere indsaæ han, hvormeget han
 ikke vidste, og den som vidste mest, var ofte den mest
 beskedue; den halv Eerde opblaeses snørere og misbru-
 ger sic Fortrin til at haane, til at nedværdie den min-
 dre ophylste Broder. Kierlighed derimod opbygger.
 Opbyggelse var etter et Uord, godt nok svarende til
 Grundsprogets Ord; men hvormed vi doa i daglig Tas-
 le foreene kun et alt for løst Begreb. Opbygning kaldo-
 de vi en Prædiken, naar den kun opvalte hos os flig-
 sig forbi farnde Andagt; men baade Grundsprogets
 og vort Sprogs Ord, bibringer os Begreb om noæt
 Fast, Grundigt, Tilbageblivende. Ved Meenigheds
 Opbyggelse bør forstaæs, at der hos Meenigheden
 nedlægges en urokkelig Saligheds Grunerold, eller
 om den er nedlagt, at derpaa bygges, at Bygningen
 høiere opfør's til en Bolig saa fuldkommen, som den
 i vor Skræbelighed kan bliv; saaledes Peder: Byg-
 ges ogsaa i som levende Stene, til at blive et
 aandeligt Huus. i Perr. 2. Og nu hvor kien
 Mordærringen mellem at opblaeses og opbygges?
 Det eene let ustædt forbifarende, som Virkningen af
 de lunnefulde Vinde, det andet trofast, grundtvaret,
 eller regelmæssiaen sammensat, som Virkningen af den
 kunstefarne Bymesters Haand; men begae disse Virk-
 ninger, maa vi her kun tenke os indvores: Hvad
 Mennesket føler i Kundstab's, og hvad hon føler i
 Kierligheds Mndhuse, eller for at tale tydeligere: hvor-
 dan han bliver til Mode i det Dieblik, da han føler sin
 Kund-

Kundskab voxende, og i det Sieblit, da han føler, at han bliver bedre, at han elster mere, end før. I første Fald heder det: Kundskab opblæser: Jeg skal aldrig nægte, at jo denne indvortes Bevægelse, denne Opblæselse før at blive i Billedsproget, tilbivter vor Mand en Slags Velbehag: Vide-Begierlighed er os meofed; I dens Hyldestgjørelse smage vi Bellyst, men o hvad den er kort! O! hvormeget den har tilfælles med den thynne Lust, med de slagrende Vinde! allerhøst naar vi ikke strax indsee tillige, Nyttet for os selv eller andre af den erhvervede fortrinlige Kundskab. Den Naturlyndige opdager en nye Blomst, og er sieleglad, glad maaskee, som Columbus, da han opdagede Jord-Flodens 4de Deel, og paa den Brødre, som trængte til mere dannede Brødres Bistand; men er Manden med Blomstret saa lange, saa fornuftig glad, al den Stund han endnu ikke ved den nyttig til andet, end alle andre Jordens Vexter til Hede for Øveget? Og hører han sig nu derfor over sine naturforskende For-gicengere, saa er han en fuldkommen, en opblæst Daa-re. Og saa med al Kundskab, som ikke er uomgien-gelig, nødvendig, eller strax gavnende for os selv eller andre: Lad Bonden, som sin Livstid ikke behøver at reise uden til nærmeste By, lære Jordbeskrivelsen, giv denne Kundskab ham mere lykkelig, mere gavnende? Han opblæses, det er alt, maaskee vantrives han ogsaa, medens hans Grande, som troer, at hans Strandbreds yderste Odde er Verdens Ende, føler sig vel holden og fornuftig glad, naar hans taknemmelige Maet bær ham de mange Fold. Da endnu saa megen larm om almændelig Kundskabs Udbredelse! og endnu hele store Bøger fra virkelig tankende Mænd,

som

som ville paabyrde os denne Sætning: at den høieste,
 ædleste, guddommeligste Væsaligheds Modelse her paa
 Jordens, bestaaer i Kundskabs Forsgelse og Opklas-
 ring. O! men de lyve visse store Boaer, Menynestet
 lyver Rigdom i sin egen tomme Sæk, naat han vaas-
 staaer dette om sig selv, selv denne hans Paastander ikke
 andet, end Opbleselse; han vil have os andre til at
 troe, at han er dannet af et finere Lear, at du og jeg
 er mere Legeme, end han, han mere Aland, end vi;
 men vi troe ham ikke, vi troe Paulus, naat han siger:
 Kundstab opbleser; derimod, jo bedre vi blive,
 jo mere vi elsker Gud og vor Næste, jo mere sand Lyk-
 salighed nyde vi: Kierlighed opbygger; naat den-
 ne Grundsandhed synker til Bunds i dit Hiert: Gud
 er Kierlighed; da vederfares dig omrent hvad skres-
 vet staaer: Guds Kierlighed er udøst i vore Hier-
 ter formedelst den hellig Aland, Rom. 5. Da
 opbygges du, da opreises paa denne Grundvold en nye
 Bygning, eller da er indfæstes derpaa en nye Sæt-
 ning, denne nemlig: I elskelige, haver Gud saa
 elsket os, da lader os ogsaa elsker hverandre, i
 Joh. 4. Ja! jeg leser at Paulus i Slutningen af
 dette Brev til de Corinthier, ganske dybt nedscritter
 Kundstab under Kierlighed: Dersom, skriver han,
 jeg haver Prophetie og veed al Hemmelighed
 og al Kundstab, og dersom jeg haver al Troe,
 saa at jeg kan flytte Bierge, men haver ikke
 Kierlighed, saa er jeg intet, i Cor. 13. Nei,
 o Kierlighed! du er en Udstrommelse af Guddommens
 Wesen ind i de Dodeliges Barm. Vore Paradiser,
 her ere baade smaa og stildne; men du bygger dem al-
 le: Havde Adam og Eva ladet sig noie med Kierligh-
 hed,

hed, deres Paradis var ikke blevet lagt øde, og de skulle have bygget fuldkomne Paradiser ogsaa for os, ja for os alle; thi Kierlighed opbnager; men de vilde blive klogere, de aade af Kundskabes Træ, de faldt, og der laae med dem der eneste fuldkomne Paradis paa Jordens. Dog — jeg tor ikke lade mig hentive af Kierligheds liflige Strom. Det er om Kundskab jeg vil tale. Jeg er heller ikke opstegen for at male Kundskab og Kierlighed som to stridende Elementer; det var ikke Apostelens, det er ikke min Meening, ikke engang om Kundskab, som kunde undvares. Mennesket er et Barn; Barnet behøver Pegepost i de muntrende Frøimre, og der var da maaske ingen skyldigere Peeg, end den, at forsøge, hvilken som helst Kundskab, og Kundskabers Mand og Menneskeven kan gjerne være en og den samme. For os, Ordets Tjenere ere desuden; O! hvor mange Kundskaber nødvendige! og at udbrede dem, er vort hellige Kald; men endo i deres Udbredelse, er for os en vis Sparsemigheds Visdom nødvendig, at bevise dette er i Dog min Hovedhensigt overimod Tidernes Aand; nu omstunder hedder det: Af Kundskab kan ingen faae for meget, ingen betimelig nok. Paa denne Grund var e bygde de fleste Institutter, Seminarier, Philanthropiner, og maaske faae man dog Bernehoveder i disse Oplysningas Drivehuse fremtagede til fortiligg Modenhed. Nu omstunder bleve Ordets Tjenere aldrig udmerkede, neppe bemerkede, fordi de troiligen oa retteliga predikede i deres Meeninheder vor Herres Jesu Christi Evangelium; men havde de frembragt een eller anden Oplysnings Foranstaltung, hvor anden end Christendom loxes, hvor Bonden kan undervises i

i det Borgeren bør lære, eller Borgeren i det, som
 før kun var de lærdes Sag, eller de blot have bragt i
 Omleb uden Valg Dagens Skrifter, hvorved ofte
 mere Klinte saaes, end Hvede; saa kaldes de strax
 Mænd, som giøre vor Orden Ere, om de endoa ikke
 have omvende een eneste Synder fra sin Veis Bild-
 farelse; ikke frelst een eneste Siel fra Døden; her-
 om isr jeg dog vel næ med Jacob: Denne er ikke
 Viisdommen som kommer herovenfra, Jac 3.
 Nei! den lyster mig høre talende, af den vil jeg lade
 mig undervise. I Dagens Evangelio taler den Guds
 Enbaarne, ham ville vi høre, og disse hans Ord vil
 de være min Text: Jeg haver endnu meget at sige
 Eder; men i kunde ikke bære det nu. Heraf vil
 ja lære huusholderisk Viisdom i Kundstabs
 Udbredelse. Ved at betragte 1) Læreren og 2)
 hans Lærlinge, skulle vi udvikkle os Sagen. I
 vide da, Andægtige! at det er den største, den eneste
 fuldkomne Oplysnings Mand, som har talt Textens
 Ord. Jeg som taler til Opbyggelse over Ordene, skal
 ikke glemme, at han var et Exempel, ingen tilfulde
 kunde følge; men som enhver bør følge, saa vidi han
 kan. Dassaa skal jeg strængelig holde mig til ethvert
 af hans Ord i den valgte forte Text: Blot de endog
 skulle vise mig en Lærer, hvis Kundstab var A. Den
 mest eindommelige; men uden at opblese. B.
 Sig selv meddelende, men uden at paatvinge
 sig C. Uudtømmelig, men dog viselig tilba-
 geholden. Jesu Kundstab var: A. Den mest eien-
 dommelige, men uden at opblese. a) Eien-
 dommelig var hans Kundstab, mere end nogens;
 Jeg haver, siger han, ikke jeg ved, jeg har lært
 meget,

meaet, som jeg endnu kunde sige Eder. Nei! jeg
 haver, jeg eier, jeg er i Besiddelse af meget, som
 jeg endnu har at sige, og nægter mig end den strænge
 philologiske Kritik, denne Folge af dette Udiryk; saa
 er dog Jesu Kundskabs fortinlige Eiendommelighed
 af andre Steder uimodsigeligen bevislig. Han vae
 ikke oplært ved nogen Gamaliels Fodder; men dog
 12 Aar gammel, allerede lærde Oldinges Beundring,
 Luc. 2. Ogsaa lod Johannes Vidnesbyrd om ham:
 Ingen haver nogen Tid seet Gud den een-
 baarne Søn som er i Faderens Skjød, haver
 aabenbaret det, Joh. 1. Selv siger han siden om
 sig selv: Ingen kiender Faderen uden Sønnen,
 og den, som Sønnen det vil aabenbare, Mat.
 11. Ja! ikke engang den usynlige Værernes Værer,
 hvilken Jesus efter sin Himmelfart skulde sende, ikke
 engang den hellig Aand, skulde kunde kalde den Kund-
 skab, han umiddelbar indblæste, saa eiendommelig;
 thi det er om ham Jesus siger i Dagens Evangelio:
 Han skal tage det af mit og forkynde Eder. Vor
 Kundskab er ikke eiendommelig; den er os ikke med-
 fed: uden at dannes af nogen og oplæres, ved Men-
 neskets ikke mere end det umølende Øyr, ikke saa meget.
 Hos Øret erstatte Drifter og Indstinkter, Mangelen
 af Undervisning: Saaledes kan Fuglen, uden at have
 lært det, strax bygge sit kunstige Nede; men det raa
 Naturmenneske ikke sit Hüns. Men dog alligevel,
 fødde alle uden Kundskab, fødes vi hver med forskiel-
 lige Siele-Evner til at modtage den: Jeg forbigaer
 Hukommelsen, kisint ogsaa blot ved den vorste mangen
 Værling snart over sin Mester; med alt hvad den har,
 er dog egentlig fremmed Gods; kun laante Ficedre;

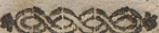
Eun

Kun andres Tanker. Men Skarpsindighed; Selv-Tenk somhed; Opsindelses Kraft; deraf gav Naturen en mere og en anden mindre: Den som sit mest, kan gaae vide, prove alt, udgransse meget, naar han kun først sit ved Opdragelse de fornædne, saa kaldte Hielpe-Widenstabber. Disse maa have været Krykkerne, ved hvilke han lærte at gaae, siden fastede han dem og gik allene, og hvad han da enten berigtigede, eller udienste, eller opdagede, det kan dog han mere end andre kalde eiendommeligt, maatte det kun b) ikke opblæse: Christi Kundskab var dog altid ulige mere hans egen, og at den ikke gjorde ham opblæst, fordrer nogen derfor Bevis? Nu saa vil jeg kun anføre hvad han sagde om sig selv, og hvormed hans hele øvrige Verdom og Fremgangsmaade paa det næste var overenstemmende: Lærer af mig; thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet, Mat. 11. Men hvor uit misbruger ikke den Skarpsindige sit Fortrin til at haane slovere Hierner, og det endog da, naar hans Opdagelse ikke gavner Selfkabet for et Straa? Lad den hæve sig, eller lader os opløfte den høit, som udfandt det Nyttige, vi høste jo selv Frugten af hans Gransknings Aand. Vi elsker derfor og ære den Naturforsker ulige mere, som kun opgrov os af Jorden en nye Rod til Folkesøde, end den som opdagete en nye Planet paa Himmelens udstrakte Befæstning. Men begge have uret, naar de hofmode sig: Hvad har du som du ikke haver annammet? og du som annammede mest, tilbed Giveren og sig som vi synger Naturens Gaver, Lykke, Stand, og hvad jeg her, kom alt fra Lystets Faders Haand, fra Overmod han mig bevar. Overalt skal jeg reise

en Erestnitt paa Selvænkerens Grav, da maa han have aagret med sit Pund efter Peders Regel: Hver ligesom han haver annammet en Gave; saa terner hverandre dermed som gode Huusholdere over Guds mangfoldige Naade, i Petr. 4. Ja tiene hverandre; dette maatte udmaake Kundskabs Mænd, om de ville blive elskede; saadan var Jesu Kundskab; B. Slg selv meddelende, dog uden at paatvinge sig Jeg haver endnu meget at sige Eder; ikke meget som endnu kunde siges Eder, men som aldrig skal blive sagt: Nej! men meget, som jeg endnu virkelig skal sige Eder, og hvor meget havde han ikke sagt dem allerede? hvor mangen Lejlighed havde han ikke grebet for at tale paa engang til dem, da til Verden? Nu i Templet, nu i Synagogen? Nu i Stederne, nu i Ørken? Nu paa Bierget, nu fra Skibet? Allevegne, hvor Folk vilde høre ham; og allevegne var hans Tale Velgjærende. Han gav, naar han talte, og hvo som hørde ham, fil. samlede Beholdning, blev rin. Salige ere de som høre Guds Ord og bevare det. Nu hvad vor Kundskab angaaer, den meddeler sig osaa gierne. Saare faae Oplysnings Mænd ere underlige nok, til at ville beholde nogen forriuelig Kundskab forborgeren i deres egne Hoveder. Everettimod vi oversvømmes af Skrifter. Slobudne Oplysnings Mænd vræmle frem af det unae Mandsskab, og iage os ældre i Skole, hver halv Aar er bristefærdia af Kundskabs Lys, og vil have det inderængt gien nem lukte Øvre med Vold og Maas; Forhaanelser udstodte mod enhver, som ikke veed mere end det Hornodne i hans Vei, Lovtaler over den, som ikke engang veed dette, men meget og mange uden

uden om, sevnagtig Unbefalning af Foresatte for den,
 som kun var trøe i sit Kald, medens den som forsmmer
 det, for at iagttagte hvad ham ikke kan besafles,
 oplefes i Skherne. Alt dette og meget mere er Evang.,
 er et Slags anmasset Oberformynderskab over Vorne,
 som eene tilkommer Skolemanden over Lærlinge, der
 ikke vide deres eget Bedste, da dog almindelig Opliss-
 ning er den Ting, som allermindst lader sig trænge
 frem. Den, om ellers noget Anliggende, bør besættes
 af Friheds Aland; om den store Lærer blev saaet med
 rette: Han talede som den der havde Myndig-
 hed, Mat. 7; men dog paansdese han ingen Lyset,
 han indbød kun, han lakkede, han brugte Over talel-
 sens hele Kraft. Saa led hans Ord til den, med
 forsejlia Blindhed slagne Guds Stad: Jerusalem,
 Jerusalem! hvor ofte ville jeg forsamle dine
 Børn, ligervuus som fuglemoderen forsamler
 sine Kyllinger under sine Vinger; men i ville
 ikke, Mat. 23. Saa tænkte, saa handlede siden
 Apostlene: Saa sagde Paulus og Barnabas: Ef-
 ter at i forkynede Guds Ord, og agte eder ikke selv
 værdige til det evige Liv, see saa vende vi os
 til Hedningene, Act. 13. Nei — hvad Vorne an-
 gaar: Kun skab kan ikke paatvinges dem, den bør
 ikke heller. Saaledes turde vi, Mursidens Lærere,
 aldrig tillade os noget som havde endog Skin af Træng.
 Erfaring har lært, at ikke engang det, at ordne fra
 Talestol mod dem, som ikke vilde høre os, ikke annam-
 me vort Evangelium, ikke engang dette er hensatss-
 mæssigt til Kundsfabs Udbredelse. Giore vort Fors-
 drag saa tilstrækende som muligst, det er alt hvad vi
 kunde, og saa at ingen skal gaae fastende hjem, som
 kom

kom hungrende til Guds Hus. Kundskab, al Slags Kundskab, bør være at finde for dem som søger, og da, naar Søgningen er stor, da 10 Fold lykkelig, den som har nok, hvoaraf at meddele. Saa var det med den store Lærer: C) Hans Kundskab var undtsommelige; men dog viselig tilbageholden. Vi udtemmes snart, Jesus aldrig. Det var lidet, at han sagde til Nathanael, da han talte ham første Gang: Du skal see større Ting end disse. Men Texten er en Deel af Jesu sidste Tale; her er det stort, naar det heder: Jeg haver endnu meget at sige Eder, og dette meget skulde alt være Digt, alt noget, som ikke var sagt; men som siges skulde og burde — men — men nu siger han det ikke; Ja med Jesu Viisdom kunde vi ikke maale vores. Som han saa vide ikke vi alle Tilhøreres hele Tilstand; deres Hierters Indestræ; deres Fattie. Evner; deres Tær og Trang. Kun at vi ogsaa her folge, saavidt vi formaa Jesu Erem-pel. Han lærer os her, i det mindste, at ikke enhver i sig selv god, og for mange nyttig Kundskab, er al-did og for alle nyttig og god. Tilbed mig den Evige et stort Ønske for det Almindelige, som jeg skulde see i Dieblikket opfylde, og jeg da begirerede, at meenige Mand, Agerdyrkere, Fiskere, Daglennere, maatte vide med eet, alt hvad vi studerende have lært, naar vi nedsendes hersra til Heistolen; var dette gode? havde jeg da stiftet almeent Wel? Nei ivertimod. Ube-regnelig Forvirrelse skulde strax opstaae, den eene selve Eloge skulde behynde Serid mod den anden, og enhver skulde vorde utilfreds med sine Haar, hver Haand skulde holde sig for god til at tage fat paa Halkke eller Spade, den hele arbeidende, og os alle erindrende Folke:

Folkelasse, som aldrig var talrig nok, skulde rykke op i Middelstanden, som altid vrimlede og hvor altid den ene gif den anden i Beien, og denne halve Verdhed, skulde tage sig vække ud, end fuldkommen Daarstak. Ja var Viisdom og Kundskab det samme, var Kundskab og Dyd eet, saa havde jeg Uret; men hvor ofte var ikke Kundskabs Mand en Daare? og var ikke stundom den Verdeste lastefuld? Ja! hvo kan overskue et heelt Land og seer ikke Beviset for min Seining. Som oftest er Bemand mere oplyst end Bonden, men er han og som oftest mere lykkelig? Farvelig Misomhed, denne Lyksaligheds Moder, trivedes den nogensinde saa godt, havde den nogensinde saa mange Born i Byerne, som paa det kiere Land? I Almindelighed have Byernes Indvaanere mere dyrket Religions Kundskab end Almues Mand; men mon ikke blandt et lige Antal i Flængtaget, flere af de sidste føle sig salige med Lutheri Katekismus, end af de første med Nu-Tidens mange Forklaringer? Jeg er saa vis dervaa, som paa min egen Tilværelse: Maatte dog Tænkende og Oplyste lære heraf, at der ogsaa kan odsles med Kundskabs Udbredelse, og at alt er ikke sundt for alle. Paulus vidste, at der vare de som havde Melk behov, og som ikke skulde fordrage haardere Søde, Ebr. 5. Jesus vidste det endnu bedre, han giennemskuede ganske sine Verlinge, hvad han siger om dem, ville vi høre i min Tales anden Deel: 2) Men i kunde ikke bære det nu, nei der til vare A. Forstands og B. Hiertets Kræfter forsvage. A. Deres Forstand kunne endnu ikke fatte det meget Jesus havde at sige dem; det skulde være en beseglet Bog, som først paa en klædere Dag skulde aabnes. Ja! naar de endog

Selv havde været Dien-Bidner til hans Lidelse og
 Død, hans Opstandelse og Himmelfart; saa skulde alt
 dette endnu være dem mørke Taler. De bare vel da
 disse Relationens store Texter i en trofast Hukommelse,
 men næsten som den Blinde bør kostbare Legninger.
 Efter at Jesus paa Himmelfartens Dag havde sagt dem
 dette sidste Afskeds Ord: See jeg er hos eder alle Dage
 indtil Verdens Ende, skulde han vel ikke per-
 sonlig sige dem et eneste Ord mere, men han havde dog
 meget som endnu skulde siges dem, eller, endnu stod
 tilbage at give dem megen Forklaring over, meget Lys
 i det som allerede var sagt dem; dette skulde vindesdag
 fulbende. Da skulde Talsmanden den hellig Aand
 stende i deres Forstand det store Lys, hvorved de skulle
 blive Verdens Lys. Øfste herom, gav Jesus dem i
 Dag-ns Evangelio i disse saa, men vigtige Ord: Han
 skal forklare mig. Forvorpne Menneske Forstand!
 som vil see alt, og det her, og det strax! Lad dig nære
 med det Lys Gud gav dig, og den vise Sparsomme-
 lighed, med hvilken han uddeler det, saa du dog,
 stiønt langsom, gaaer frem fra Lys til Lys. Det
 er ikke Karrighed, det er faderlig Omhed; din For-
 nust kunde ikke mere bære. Her er ikke Beskuelens
 Land; her stiende vi kun styrkevis; her see vi kun
 som i et Speil, og dette Speil er til dit Bedste an-
 lebec Glas, at du ikke skulde stirre dit svage Øje blindt
 mod Middagens Soel; tak din Gud for det han aaben-
 baredes, men ligesaa meget for det han skuledes. Men
 føler du dig virkelig fortrinlig Skarpsynet; kan du tæn-
 ke længere, højere, dybere, end dine fleste Brødre;
 nu saa ov din Fornuft i Guds Navn paa Naturen,
 paa den synlige Legem, Verden, som omringer dig:

Den

Den skal sine dig nok at bestille. Du kan blive gammel som Methusalem, og endnu ikke faae giennem studeret alle Bladet i denne store Bog; læs der og bliv ydmyget. Eller kan du sige mig bestemt, hvad er Solens Materie? hvad er Jupiters Belte? hvad er det for en Ring, hvori Saturnus ligger, som Blommen i sic $\text{E}.$? den electriske Kraft, hvad er den? og hvori bestaaer den Magnetiske? eller du har en Siel, den er en Aand saer du, men veed du rigtig hvad Aand er? eller begriber du dig selv? og du kortsynede svagvinde Myg, vil vove en højere Hnat, op til den Gud, der boer i et utilgiengeligt Lys? Nei! Tak Guds Ord for det du veed om Gud, om Aand, om Evighed; der finder du hvad du traenger til, der staar blandt andet skrevet: Dersom du faaer bekiendt Jesum med din Mund og troet i dit Herte at Gud opvalte Jesum fra de Døde, saa bliver du salig, Rom. 10. Dette er dig evig nok, mere kan din Fornuft ikke bære nu. Resten skal folge, men først da, naar Forhænget gaaer op, naar dit forsiklarede Øje skal taale at see Gud, Ansigt til Ansigt, at see Kongen i al sin Herlighed, at see hans Herligheds Engle, og see dig selv blandt dem og mærkes af evig Glæde i Guds Ansigtis Beskuelse. Jeg nævnte Glæde, og troer du maaskee, at dit trange B. Herte ogsaa deraf kunde modtage, hvilken som helst Forsmag, nei! hverken af Sorg eller Glæde. Saar var det her med Jesu Kærlinge.. Jesus kunde endnu ikke aabenbare for dem alle Guds Riges Herligheder; dremme om verslig Magt og Ære, opfylde endnu deres Herte. Der var ikke Rom i Herberget; Jesu Lidelse og Død maatte først nedbryde disse Lustkasteller og

gisre Tomten ryddig. Og overalt kunde vel ikke det
 menneskelige Hierte bære klar Forudvidenhed om den
 Herlighed som skal aabenbares paa os. Dersor
 er det, og kan jeg troe, at Glæden heroventil er os
 kun beskreven i Børnebilleder. Disse Skriften's Ud-
 trykke, Palmegrene, gyldne Harper, hvide Kortle,
 Erens Kroner, ere vel kun som et Slags Legeetsi for
 Børnes Indbildnings Kraft, lignende de Haver, vi
 paa et Brædt frembare for vore Smaa, eller de Krigs-
 hære vi opstille paa Bordet for vore Drenges men la-
 der os med sonlig Tak erliende den Fader-Omhed,
 hvormed vi derigennem undervises. Vi kunde ikke
 bære mere nu og her. Ja endog om jordisk Glæde
 gielder dette nogenlunde. Det skulde vel skade man-
 gen Gang, om vi saae vigtig Glæde længe forud og
 heel og holden. Dersom Ynglingen bestemt i Forsy-
 nets hemmelige Raad til at giøre, hvad vi kalde stor Eh-
 le, dersom han saae den i sin fulde Glands allerede
 ved første Skrit han gjorde ud af Fædrene-Huus paa
 Livets offentlige Bane, denne Kundskab skulde opbla-
 se, denne Glæde beruse; han skulde ikke kunde bære
 det: havde Joseph, da han første Gang traadde ind
 over Pharaos Dørtærskel vidst, hvad han skulde
 blive til i Egypten, han skulde neppe baaret med sig
 ud af Huset ubesmittet Ond og den gode Samvittigheds
 Bidnesbyrd. O, nei! vi modnes ogsaa til jordisk
 Glæde og det gudommelige Giensvar Paulus sif, giel-
 der for enhver, baade i det Aandelige og Legemlige:
 Lad dig nøje med min Raade; thi min Kraft
 fuldkommes i din Skrøbelighed. Ja skrøbelige
 ere vi og især til at bære Byrder; hver føler sin træ-
 kende. Gudske Lov! vi see ikke forud hvor mange vi
skulle

bare, eller hvor lange den som nu nedbsier os. Vor
 re Hierter skulde ikke bare denne Forudvidenhed. Saa
 var det med Jesu Learlinge: af det han endnu havde
 at sige dem, og som de dog skulde saae at vide, kunde
 de nu ikke bare mere; meget deraf var dertil alt for sør-
 geligt; især fuldstændig Underretning om Jesu Lidelse
 og Død. Han havde vel saa loselig berort denne em-
 me Sag, men for det meste i Billedsprog: en Kalk
 at drikke, en Daab, hvormed at dobes, en Bortgang
 til Faderen, et Tempels Medbrydelse; disse ware hans
 Udladelser; nok for dem, til at ahne noget sorgeligt,
 og som ikke maatte være langt borte; nok for dem, til
 at indskærpe dem denne Formaning: Vaager og be-
 der at i ikke skulle falde i Fristelse, men ingenlunde
 nok til at udmale den hele redselsfulde Skueplads,
 som skuldeaabne sig, den bundlese Ovalers Afgrund,
 hvori den Smerters Mand skulde nedsenkes. Jesus
 kunde nok sagt dem alt dette forud saa grandgivelig,
 saa noiagtig, som vi nu bagestter læse det alt bestrebet
 i Lidelsens Historie; men han saae at de kunde ikke
 høre det nu. Belsignet være den gode Gud, den
 blide himmelske Fader! for det han har sagt os forud;
 men ligesaa meget for det han ikke vilde sige os. Vi
 vide, at Guds Riges Bei er tornefuld og trang, at
 Fiender og Fristelser vente os, og især at den sidste
 Strid vil blive haard. Nok for os til at vaage paa vor
 Post, til at isere os Guds fulde Rustning, til at leve,
 som de der skulde dø. Men Bee os, om vi forud
 saae alt hvad intet der skulde møde os, især om Kors-
 drageren forud vidste sit Levnetslob, han bar det ikke,
 han skulde forsage mit paa Veien. Ikke at tale om,
 at denne Kundskab skulde forgifte vore smaa hastig for-
 sin-

svindende Glæder; Brod til Mattelse, skulde ikke
 smage os, eller vi skulde vantrives deraf, om vi for-
 ud saae kommende Dages hungers Nod. Familiesa-
 deren skulde bæve mit i Kredsen af sine glade Smaa,
 dersom en Stemme hviskede ham i Dret: disse skulde
 vore, men Vorne føre dine graa Haar med Sorg i
 Graven. Den blide Sol skulde ikke rinde skien for
 os i Øster paa skæfrie Himmel, naar vi forud vidste,
 at Aftenen skulde blive navnkundig ved Torden og
 Lyn, Orkan og Jordskælv. O! lader os kysse den
 Faderhaand, der skulde for vore Dine, hvad de ikke
 kunde taale at see, hvad ikke vore Hierter kunde bære:
 Pris hans Navn, du især, hvis Lod det maaskee skal
 blive at være Dagens Vyrde og Hede; hvad om du
 saae med et i din nærværende Gienvordigheds Camera
 abscura din lange tunge Banes frugtelige Perspektiv?
 hvor Dagene, mange Dage vore opstillede paa begge
 Sider, hver med sin nye vaagnende Plage, der paa
 den høire Haand mød fuldt Arbeide, og paa den Ven-
 stre Treldom, som en ægyptisk Plagefoged med sin
 Svæbe, hist længere hen Armod, som en beväbnat
 Mand, og lige over dens endnu større Skygge, Haan
 og Forsmedelse, her den blege Hunger, og der Syg-
 dom og Afmagt, hist Smerters Ild i brudte Been,
 og her morke Tanker, bange Evil, Sielegvaler og
 dybest i Baggrunden og lange, langt borte, og næsten
 usynlig staar den fiere, men alt for sendrægtige Odd.
 O! saae dit Die alt dette grandaigelig forud, du skul-
 de ikke bære det, du lod Kalken staar, som var dig is-
 kienket, du sank forvilet, og maaskee blev din Ende
 med Forstækkelse. Nu derimod haabende og stille til
 Herrens Frelse, overvinder du en Kummer efter en
 anden

anden, du tenker hver Aften, i Moraen er det bedre,
 eller mit paa Banen, nu er jeg nær ved Maaleet, eller,
 naar Srid er paa det haardeste, nu snart har jeg
 vunder, snart stunder min Fortrossning til, du synes
 ofte skuffet, men skuffes dog ikke til sidst. Det var
 dog hele Tiden, som om en sterk Stemme hristede dig
 i Dret, hvad der blev sagt til Propheten: Men du
 Daniel gak til Ende, og du skal staae i din Deel,
 indtil Dagenes Ende, Dan. 12. Saaledes syr-
 ket ved Guds Ords Trost, udholder du alle dine
 Srids Dage, indtil din Omstiftelse kommer,
 og naar den kommer, er dog dette din Svanesang:

Hvad Mose, Traengsel mig har modt
 Fra første Dag da jeg blev født,
 Det vil jeg født foralemme.
 Naar jeg i Seier-Kirken skal,
 Blandt Engles og Folkestes Tal,
 I Fædelandet hjemme,
 Min Takke-Sang istemme! Amen.

No. 6.

6te efter Paaske 1805

i

Nyekirken.

Bon for Prædiken.

Erlige Aandernes Fader! du som vil tilbedes i Aand
 og Sandhed! udøs selv over os Maaders og Benners
 Aand,

Aland, at hver Sabbath vi samles her, maa være vo-
re Hierters Fest og hvad vi her frembringe, dig et vels-
behageligt Offer. Gud skab i os reene Hierter, og
fornye en stadiig Aaland inden i os, og tag aldrig bort fra
os din hellig Aaland. O! du som opfoer i det Hoie og
eog Fængslet fangen og annammede Gaver, at uddele
blandt Mennesker. Dig have ogsaa vore Synder
Korsfestet; men samle du gloende Glæder paa vore
Hoveder, giv os din Aaland, at den maa forklare dig,
at du kan hoe formedelst Troen i vore Hierter. Ber-
digste hellig Aaland! du som udgaaer fra Faderen og
Sonnen, din Guddom tilbede vi, til din store Fest for-
berede vi os i Dag; men bered du os i Dag og hver
Dag til den endnu større Fest herovemil, til de salige
Aanders Forsamling, til det evige Liv! Amen.

Men naar Talsmanden Kommer. Saa begynd-
te Jesus vor Text; saa begynder jeg i Jesu Navn min
Tale. Og Talsmandens komme skal være min Ta-
les Indhold. Jeg voer at tenke mig nærværende i
Jerusalem, da han kom, saa saa godt som jeg kan
giøre bestuelige: 1) Hvad Jerusalem da saae. 2)
Hvad Guds Kirke da sit 3) Hvad den endnu
deraf besidder indtil vore Dage. Apostlernes
Gierningers Ande er min Kilde; dermed sammenhol-
de man alt hvad jeg skal tale, for at see, at jeg digter in-
ret: 1) Naar kom Talsmanden? Spørge vi da
først; Ereas siger: Vindse dag: Pingstid er et Ord
ved Tidens Engde, ved levende Sprogs umærkelige
Omskrivninger, sammentrækket og forplumret af det
græsste

græsse Pentekostes, som bemærker den Femtiende, nemlig Dag fra Paaskedag at regne. Da helligholdte Israels i Jerusalem deres anden store Høiud, den saa kaldte Ugernes, de 7 Ugers nemlig. Hver Uge havde ogsaa hos dem 7 Dage, 7 Gange 7 er 49, og paa den Femtiende Dag begyndte Festen. Denne Ugernes Fest, var i øvrigt Førstegrødens; et Offer deraf blev frembaaret, og med anordnede hellige Skilke ofret den Evige til Ere; ikke blot fordi han gav Landet Græsde, men fordi han havde givet dem at Land, som var deraf i Overflodighed. Ja ikke heller blot dersor; Egypten var ogsaa frugtbart; men der trællede Folket for andre, der var kranken gnavende paa Agerdyrkernes Haand. Men nu og her frembar Selveieren af sit eget, af alt det, hvor med den taknemmelige Jord lønnede hans muntre Tid. Dersor nævnes ogsaa netop dette, som Festens egentlige Indhold og Hensigt: Og du skal komme ihu, at du har været en Træl i Egypten, s Mosb. 16, 12. Ja Erindring om Overgang fra Trældom til Frihed, hvilken Fest skulde den ikke opslive? Ikke at tale om det Besinagende i enhver Førstegrøde, i alt Nytt af Året og den triumpherende Tanke, som dermed forner sig iser hos den som med egne Hænder dyrker sin Odels Jord: naar Jorden efter en lang Winter og et misligt Foraar, tilbyder vor Nydelse de første modne Frugter, er det, som om den paa nye hylder sit gamle Herrelab, Mennesket; Mennesket bliver glad som en Konge, naar han seer de Provinzer tilhagevundne, som länge vare i Fiendens Bold. Kort: Glæde, Folkeglæde maatte være Festens Læsen, og netop paa denne Festes første Dag, skulle Talsmanden komme;

og

og da til hans komme, hvor mange, hvor høist forskellige Bidner? Ikke allene var Jerusalem selv folkerig; men hver Familie-Fader i det ganske Land, hver Eiermand af Agre, eller Bitingaarde, elle Olier-Bierge kom op til Høitiden. Kun Jerusalems Tempel var for hele Folket det eneste Forsamlingshuus til høitelig at dyrke Gud paa en festlig Dag. Men desuden vare der denne Gang komne til Høitiden fra alle Verdens 4 Hjørner: fra det caspiske Hav, fra den Persiske Bugt; fra det skjonne Mesopotamien mellem Floderne Tigrios og Euphrat, fra Lybien ved det græske Hav paa de africanske Kystter. Der vare samlede stridbare Parter, stoltie Meder, halvvilde Araber; ja endoaa af jorderiges mængdigste Behæftere; Udlendinge af Rom. Nejpe ventede disse her saa smagfulde Glæder; saa kostbare Festligheder, som kunde lønnet dem for den lange Reise. Salomons gyldne Tider vare ikke mere, da var det Umagen Værd for en Dronning af Saba, at komme, som det heder fra jorderiges yderste Enden til Jerusalem. Salomons Viisdom var navnkundig, og hans Tempel den Gang Dronningen, for alle stoltie Byqninaer på Jordens Overflade; men ventelig havde Israels, Guds Navn sammenkaldet disse Mange, Afanden rklere alle, men dog nu formodentlig ophylste nok til at føle, hvormeget Afandenhyrkelsen vancerede sind Fornuft, og at den Gud som skulde fortjene Dyrkelse af Fornuftige, maatte være omtrent som Israels, det evige, usynlige, højest Besen. Hør at see hvorledes Israel dyrkede ham, for om muligt at siende ham nsiere, vare disse alle ventelig komne, og med denne Sielens skjonne Stemming, hvilken Fest ventede dem? Men blandt

blandt selve Israel befandt sig vel en Flok, hvis
 Alands Stemming til Festen, formodentlig var den
 ganke Modsatte: høpperste Præster, Pharisæer og
 Skriftekloge og øverste blandt Folket, besmitrede alle
 med nye Blodskylde; hvordan monne de være tilmoden,
 da denne Festens Dag oplefede over dem sin blide
 Morgenrodes Ansigt? Nejpe kunde Ferstegrode blive
 dem velsmagende. Ond Samvittighed streeer Malure
 paa de bedste Nydelsser: Jesu Korsfestelse var endnu
 Dagens Nyehed, og Ryget om hans Opstandelse,
 turde de vel ikke haabe tilfulde dæmpt, fordi de hav-
 de bestukket den rommerske Vagt. Kirkke Sirids-
 mænd eisfede Ti-nestens Ere mere end Penge, hvad
 om de i deres fortrolige Circlel lode sig forlyde med,
 at de ikke havde sovet paa deres Post, at de kun fore-
 gave saadant, og at saadant Foregaaende var dem af
 vedkommende Auctoritæter rigelig betalt; ogsaa vidste
 Jesu Banemænd Almuens Stemming, som nejpe kun-
 de være ganske forandret, denne nemlig: Alt Folket
 hængte ved Jesum og hørde ham. Jeg formo-
 der altsaa er de sammenroedes Aaland saare beknyttet,
 netop denne Pindsdags Morgen. O! tænkte de for-
 modenlig; o! at denne Dag var vel til Ende. Maatte
 kun ikke just, i Dag et Uvert bryde løst over os.
 Festen gør glad, og Glæden gør suaksom; om den
 Korsfestede vil man tale. Det er en Religions Sag;
 kun 7 Uger gammel. Der ulmer i manat et Bryst
 Kierlighed til ham, Had til os, og i vort Bryst ulme
 mørke Anelser. Vi børde denne Fyndefest imødse. Saa
 tænkte uden Evil disse Mandrabere, saa snege de sig
 cause omkring mellem andres festlige Glæder, lignen-
 de den natlige Thy, der endnu ikke har faaet Tid til

at begrave i Jordens Huuler sine staaalne Koster; men
nødes at bære dem med sig i trolose Lommer hoi lys
Dag blande mistænkende Agtpaagivere. O! ja det
har sig saa: naar Had har afsløst sin Grumhed; træ-
der gierne Menneskefrygt i Steden. At dette var
Tilsælvet her, bevises endog deraf, at de 12 Apostle
endnu turde opholde sig mit i Jerusalem, og det sam-
lede i eet og det samme Huus; skulde dette undgaaet
det mindst aarvaagne Polities Opmærksomhed, og Th-
ranners Dine mistanke endogsaa Skyggen. Burde
Magthaverne taalt en saa betenklig Samling af Jesu
ivrigste Tilhængere? hvad kunde ikke disse opspinde?
hvilke frygtelige Meeninger kunde de ikke udstroe?
men man seer, som man ikke seer; man gaaer slukøret,
frygtagtig, speidende, og er kun tilsreds at der ikke
rores ved denne forhadte Sag. Men jeg nævnte de 12,
dette var en ganske anden Flok, og hos dem en ganske
anden Sinds Stemming: Længsel, Higen, ulmende
Varme, som snart vilde fænge Ild, maafkee vel ogsaa
endnu en Smule Menneskefrygt, og hvad under om
den Korsfæstedes Fodspor strækpledé. Gilk det saa
med det grønne Træ, hvor kunde det gaae med
de Tørre? Nei! vi beundre meget mere, at de trods
denne tilqivelige Svaghed, dog endnu og allerede paa
11te Dag efter Chisti Himmelfart, opholdt dem i den
Morder Stad Jerusalem. Saa fast var Haabet paa
Forjættelsen; saa standhaftig Enhidigheden mod Forlese-
rens Bud paa Himmelfartens Dag: Han besoel
dem staaer der, at de skulle ikke vige fra Je-
rusalem, men bie efter Faderens Forjættelse,
hvilk sen sagde han, i have hørt af mig, at i skul-
le døbes med den hellig Aaland, ikke længe efter
disse

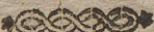
disse Dage; thi ginge de strax fra Oliebierget til Jesu
 rusalem, der sadde de nu Pindsdags Morgen, eens
 drægteligen forsamlede i Bon, i det andet Stokværk
 af et Huns, som de ventelig havde leget. Der sad-
 de nu og tællede Dage og tællede Timer og tænkte, no-
 get nær Pindsdags Morgen: I Dag turde det kom-
 me; i Dag turde noget overordentligt begegne os; det
 er Førstegrødens Festes første Dag. Vi Arme have
 ingen Ager og ingen Viingaard og intet Olieberg,
 hvorfra at frembære noget Offer, maaskee har den Himmels-
 farne bestemt paa denne Dag, at lade os smage
 Forjættelsens Førstegrøde, Viindruer i Ørken fra det
 Canaan her oven til. Saa meget er vist: enhver som
 venter et ham forøjtet, snart kommende Gode giver
 altid nsie Agt paa enhver Tidens Forandring. Har
 nogen Luste om Besordring til Levebrød i Staten; I
 Dag tænker han er Raadet forsamlet, i Dag tor det
 komme, eller nu er det Fyrstens Fødselsdag, i Dag
 vil man maaskee forlynde ogsaa mig min Lykke; eller
 Søemanden, som flittig agter paa Himmelens Aspec-
 ter: I Dag siger han, sylder Maanen sit runde Ansigt, eller i Dag tændes nye. Nu forandrer sig Wind
 og Veir, eller Smerternes Son, som seer sin visse,
 men alt for langsomme Død: Nu sprætter Lovet, snart
 stunder min Forløsning til; jeg doer for at fødes til et
 nyt Liv, eller nu falder Lovet, snart kommer ogsaa til
 mig Hostemanden med Zegelen, snart skal min Siel
 findes bunden i de levendes Knipper. Saaledes ane-
 de uden Evil Apostlene, at netop paa denne Dag tur-
 de Talsmanden komme, men hvorledes og hvad der
 Skulde ske og om dette Noget, som Jesus havde fal-
 det en Daab, Skulde blive synbart for Verden, der-
 ent

om kunde de intet tænke, og mindst tænke det saa, som
det virkelig skeede. Nu var det Dagens 3die T' me,
det er Klokken 9 Formiddag hos os. Nu vare ventelig
de Fremmede krobbne ud hver fra sit nattige Herberge,
allerede havde Folket begyndt at stimle paa alle Gader,
og da veed man, at endog uden Oplysning, heres en for-
virret muntende Stoen allevegne, saa at ingen enkelt
Mand lætelig kunde komme til Orde, og at alminde-
lig taus Opmærksomhed, høist vankelia lod sig henle-
de til et eneste Punkt. Men da slog den Ewie til Lyd
med sin kraftes Haand. Da indringer han Festen
med en Stormklokke, hvis huule Gunnen aldrig har
veret hert, hverken før eller siden. Der hørtes
pludselig en Lyd, som af et vældigt drivende
Veir; altsaa ikke et Veir, ikke en rullende Torden,
ikke den broslende Orkan, ikke den underjordiske Brum-
men, hvormed vor store Moder anmelder sine Mystel-
ser, og ventelig var det sonbart for alle, at her var
intet af alt dette. Ingen Torden svanger Skye paa
klar Himmel, som gjorde Lusten trækkende; ingen af
Orkanens vældige Virkninger lode sig tilsynne. Den
feier op i Lusten den lsse Sand, de mindre Stene,
den nedboier den halstarrige Steeneg til Jorden, som
var den et læt bervægelige Siv, den voxer i sumpige
Moradser. Ogsaa da bever Mennesket, ogsaa da,
synes ham Gud at gaae paa Veirets Vinger,
og det var som om Orkanen saade: hører i Himle og
du Jord, giv agt paa; thi Herren taler. Ikke
trystede Jorden, ikke ginge Gaderne i Bolger, ikke
indstyrende havende Palladsers; alt for Diet var tyft og ro-
ligt; intet Stov bervægedes, ingen Hær rørte sic; men
dog hørtes med eet en Lyd, som af et vældigt dri-
vende

vende Veir; alt hvad som havde Øre hørte, alt
 hvad som hørte, blev taust som Midnat, stille som
 Doden, og alle under aaben Himmel bemærkede grand-
 givelig Lydens Gang, hvad Sproa den roa, at den
 opfyldte det Huus, hvor Apostlene saade herds-
 tes der kraftigst og standsede der. Spiser Ørnene i
 Fremmede, saa anmelder sig Israels Guds Fest. Fryd
 dig Israel! saaledes var din Forstegrodes Højtid al-
 drig før indviet. Synker ned i Jordens Huuler alle
 Jesu Forfolgere, hvis Hænder endnu ryge af uskyldige
 Blod. Her tænkte de dette var maaskee Hævnens
 Torden, som foer ud fra Herrrens Helligdom. Et
 Stod endnu, og det gielder vores fredløse Hoveder; men
 Tanke! tor du vore dig ind i det Huus, som Ly-
 den fyldte, der hvor Apostlene saade? tor du trænge
 ind i den hellig Aands Værksted, ind i deres Hieriers
 Højelser, som Guddommens Indstrømmelse fyldte.
 Nei stands her! de ere brændende Tornebuske de 12,
 du tor ikke nærme dig, din Aand har intet Billede,
 dit Sproa intet Ord; du skulle kun formørke, naar du
 vilde forklare. Men alles Øine vogtede nu kan man
 tænke paa dette eene Huus, hvor Lyden standsede, og
 see det skal udmarkes. Apostlene besielede af den
 Aand, hvormed de varz dsbrie, steege op af Huset,
 ventelig ud paa Alcanen; thi man veed, at Husenes
 Tage vare slade, og her stode de nu med eet synbare
 for det hele af helligste Erefrygt giennemtrængte Folk.
 Aldrig var større Opmærksomhed forberedet for Talere,
 aldrig var Tilhøreres hele Aands Kraft mere spændt
 til at give Nat, aldrig herskede en dybere Taushed,
 end her hos saa talria Forsamling. De 12 som slo-
 de frem, vare ikke udmarkede af Skikkelse, som en

Saul

Saul, endnu mindre ved hÿperste præstelig Dragt,
som en Aron; men doq undres jeg ikke om enhver
Riisuer havde tenkt eller sagt, hvad hin Gioglerske
sagde, uden at tenke det: See jeg seer Guder op:
stige af Jorden. Saa himmelst, saa blid, saa rhn:
efrie var den Trinodighed, som nu fremlydede paa
deres aabne Pander. Da ogsaa Luerne, mener du
døsse Tunger af Jld, der leegede paa deres Isse,
som Flammen der sikkert paa sin Brand, i det den
skal forlade den? Dette maatte været et Tegn mere
paabydende, end Glandsen som straalede ud af Mo:
sis Ansigt, da han kom ned fra Sinai. Nei min
Ven! Jeg troer ikke dette Syn var synbart for Folket,
kun for dem selv indbyrdes, og maafsee kun for dem i
det Dieblik, da Enden syldte Huset, samt at dette
Syn forsvante ogsaa for dem, da de steege op og
frem paa det stade Tag. Jeg holder mig strengt til
Lucas, min bestedne Auctor, saa skriver han: Der
saaes af dem Tunger adstilte som af Jld, og
han satte sig paa enhver af dem. Af dem sages
altsaa disse Luer, ikke af andre, ikke af Folket; og da
Folket siden indføres beskrivende, hvad de hordte og
saa, nævnes de ikke disse Luer, og det havde de vist
nok, om de havde seet noget saadant, især de
Fremmende, de skulde kun foraudet Apostlerne, de
skulde med unhyttige Knæfald afbrudt og forvirret den
gavnligere stille Andagt, de skulde holdt sig forbundne
til at dyrke 12 Guddomme i Steden for en eneste Ere:
enig Gud. Nei! men for Apostlene indbyrdes skulde
døsse gloende Tunger være det herligste Sympol paa
den hellig Aands Kraft, af hvilken de følede deres
Siele-Evner opgledede. Et guddommeligt synbart

Ind-

Indseal paa denne Jesu Fortættelse: See jeg er
 kommen at bæste Ild paa Jordens. For Apostlene
 skulde det være et broderligt Liigheds Merke: hver fælde
 sin egen Ild, ingen saae sin egen Rue. Den ene saae
 den paa den andens Hoved, og lærte deraf at de alle
 vare døbte med den samme Daab, at de alle blevne
 drevne af den samme Aand. Quernes Tungeformighed,
 eller rettere den paa deres Hoveder synbare Tunges Lighed
 med Ild, skulde være dem et Vink om deres hellige
 Kald, de skulde tale. Ord, Guds Ord paa deres vir-
 kelige Tunger, skulde blive som Ild til at smelte haars-
 de, luttre urene og qvæge vandsmægtende Hierter; dets-
 te tildrog sig da Talsmanden kom, saa skede det i Jes-
 usalem, Da Luen fra Guds Kierlighed, da
 Viisdom fra det Høje, faldt der paa Jesu Vid-
 ner need. 2) Men hvad sit nu egentlig Guds
 Kirke paa denne Dag? Jo den sit et Wunder,
 merkeligere for hver tenkende Siel, mere velgjorende
 for hver Sandheds Ven, nærmere randsageligt, og
 altsaa mere uimodsigeligt endog for den koldeste Twiler,
 end Querne, om alt Folket havde seet dem, og Lyden,
 som alt Folket paa engang hedte: De 12 opstegne
 begyndte at tale i forskellige Sprøg, hver i et frem-
 med, og hver i det de bedst forstode, som hørde ham:
 Da forsærdedes de alle og forundrede sig og sag-
 de: Ere ikke alle disse som tale fra Galilæa, og
 hvorledes høre vi dem tale, hver paa vort eget
 Maal, som vi ere fødde ud? Mine Tilhørere!
 tanker Eder, hvad et lignende Optin hos os vilde vir-
 ke, især paa os, som af ydmykende Erfaring vide,
 hvad det kostet at lære et fremmed Sprøg, endnu me-
 re, at tale det, allermest at tale det med den Indføde

tes Færdighed. Hvad maatte vi tænke, om vi saa
 og hørde, at Mand af den laveste arbeidende Klasse,
 opvorne med os, iblandt os, og som ikke deres Livs
 Lid havde været uden for dette Stift, hvorledes de frem-
 stode med eet, og talede alle levende europæiske Sprog,
 som deres Moders Maal, hvad skulde vi sige, uden
 dette: See det er Guds Singer. Men saa var det
 med Dagens 12, og mere end 12 forskellige Nation-
 ner beundrede, bevidnede at det var saa. Fremme-
 de tilstode, at Apostlene talede, som deres indfødde
 Landsmænd. Ja! men blandt de Fremmede nærmest
 ogsaa: Jøder og Jødernes Tilhængere. Man
 har opholdt sig der over, man har villet inddiske en
 forandret Læsemaade, og at det skulde hede i Steden
 for Iudaioi, Indoi; men man har glemt, at Ga-
 lilæa havde en Mundart, forskellig fra den i Jøde-
 land, maaske ikke mere, end Danske fra Norsk;
 men dog altid forskellig nok, for strax at bemærkes:
 Forladt mere, end 7 Uaer siden stod Peder på sit Liv
 i den øpperste Prestes Sahl, og vilde alt for gierne
 giort sig ukiendelig, og havde gierne opbudet al sin Ta-
 lekunst, for at tale som en indfødt Jøde: men man si-
 ger ham lige i Dinene: Du er en Galilæer, og dit
 Sprog risber dig. Ja! naar Folket siger: Vi ha-
 re dem tale i vort eget Maal, udtrykkes dette i
 Grundsproget med Ordet Dialecto, og hvo veed ikke
 at der gives i det samme Sprog mange Dialecter.
 Hver Stavelse i et Ord, hvert Ord i en Mening, kan
 være det samme, det rette, og endnu kan Tongefald,
 Tungestaaq, Udtale forraade en anden Provinz' Di-
 alect. Maar altsaa nu Galilæeren taler med eet,
 som indfødt Jøde, fortinner ogsaa dette sic Sted mellem
 Vind-

Vindeborgs Miraceler, og dette var hvad Guds Kirke
 ful, ikke siebælligt som Lyden, ikke forsvindende, som
 hine Euelignende Tunger; Nei! disse 12 beholdt
 denne Gave. Det var kun Førstegroden deraf, deres
 Tunger offrede paa Vindeborgdag. Hesten skulle blive
 stor, naar de siden med denne samme Færdighed:
 Gingi ud i al Verden og prædikede Evangelium
 for alt Creaturet, det er for alle Hedninge, og alle
 Hedninge forstode denne Prædiken. Det var ved den-
 ne Talegaves Kraft, at Jøde og Greker, Tiener
 og sci skulle blive eet i Jesu Christo. Ja! hvad ful
 Guds Kirke ved denne Gave paa denne Dag? hvad
 var Indholden af det disse 12 paa denne Dag talede?
 Det maatte nu næsten veret hvad det vilde, saa var
 det paafalden de at høre især for de mange Udlændinge:
 Vær du min Ven fremmed i langt bortliggende Land,
 og hør med eet, at en tiltealer dig i dit Moders Maal.
 Ja i din Provinches Dialect, sagde han dig end den
 ubetydeligste Eigegeyldighed; det foer dig giennem Sie-
 len, som Engle-Stemme, det trak dig til den Talende
 med magnetisk Kraft. Du forglemte alt andet, og
 alle andre trint omkring dig; kun denne eene talende
 Broder, blev din hele Opmærksomheds Gienstand.
 Hvor meget mere disse 12, om hvis Talers høistvigtige
 Indhold, kun var en Meening, kun denne: Vi
 høre dem tale Guds store og underlige Ting
 med vore Tunger. Her var vort Sprog forsattige
 til at udtrykke det græsste Megaleia. Store — vi
 følede det var forlideti vi lagde til: Underlige, og
 det blev endnu ikke nok. Meeningen forstaae vi vel,
 vi som forstaae Grundspørgslet: Det forekom nemlig
 Folket, som om Apostlenes Tale aabnede Himmelens in-

derste Helligdom, og viste dem med eet alle Guldbom-
 mens Diademer og Realier, og vare nu de Fremme-
 de komne for Israels Guds Navns Skuld, o! de havi-
 de ikke reist omsunst, hvad en almindelig Førstegroðens
 Fest kunde lært dem, var smaa Ting mod hvad de nu
 fik at see og høre, kun Førstegroðe mod den rige Host,
 kun Førsmag mod Herre-Maaleid. Ja vi ngrværen-
 de skulle have set Aalandens Virkning paa flere 1000,
 set dem sorte, henrevne opgledede, og hvorledes en
 lidt Himmel fremlysede paa hver Pande. 3000
 Siele vundne den Dag til Guds Nige! O! hvilken
 Host, naar dette kun var Førstegroðe. Ja verdigste
 hellig Aaland! Talsmand kaldes du med Rette; Du
 indtaler Jesu Ret i Hierterne, du gisr dine Vidner
 talende, og giver deres Tale Kraft, saa at ingen kan
 staae den Aaland imod, af hvilken de tale — Dog —
 Ingen iblandt saa mange? Desverre! hvor den gode
 Aaland taler saa heit Sprog, maas Avinds og Løgnens
 Aaland dog ogsaa lade sin Slange-Vislen høre. Den-
 ne elendige Anmærkning, blev gjort om Apostlene:
 De ere berusede af sod Viin. Ja talende gisr
 Viinen; men den lærer ikke fremmede Sprog; saa
 tidlig Dags var endogsaa gierne selv Drukkenbolten
 edru, og blandt alle Laster, hos Davidens Israæl var
 Drukkenstab den sieldneste. Men Anmærkningen
 lugter af Pharisæernes Surdei. Fra Jøder kom den
 i det mindste; thi da Peder allene tager til Vedermæle,
 vender han sin Tale allene til dem, og begnynder saa:
 I jødiske Mænd! Brødre og alle i som boe i
 Jerusalem. Som en Mand taler han, og lang er
 hans Tale, og ingi u voer at falde ham ind i Talen.
 Ja hver har sin Tid til at være heirostet; Nu var Ra-
 den

den til Phariseer og Skrifskloge at tie, og Peders at tale
 overhdt, under aaben Himmel, til det hele Folk; Nu
 beliender han Jesu Navn, og nævnte hans Bunder-
 gierninger, og Kiød til Bidne, straffede den Korsfæ-
 stedes Banemænd, og ingen turde svare, bevidnede
 hans Opstandelse, og alle taua. Ja! jeg nævnte
 Opstandelsen, og det voere sagt i Forbigaaende: Man
 skal endten nægte den hele Bibel, ellei tilstage, at Je-
 su Opstandelse fra de Døde paa den 3die Dag, er saa uis-
 modsigelig bevist, som nogen historisk Sandhed: og
 Vindesdags Beviset er det mest paafaldende. Maar
 Peder var fremstaae, da on nævne den, som en ureg-
 telig Kiendsgierning. Maar Israels Magt havere,
 for hvilke denne Sandhed maatte være yderst forchade,
 hørde det uden at fremfore Modbeviser, hvilke maatte
 lærlig været for Haanden, om de havde været muelige,
 da Tildragelsen kun var 7 Uger aammel, og de fle-
 ste, om ikke alle Dienvidner var tilstede; Maar de
 nu tie til Peders Tale, saa maatte den ikke kunde næg-
 tes; og vil Nutiden saa lange bagefter nægte mig Je-
 su Opstandelses Troværdighed, skal jeg med luesaa stor
 Ret nægte, at der nogensinde levede en Alexander
 Magnus, og at han med en Haandfuld Macidoni-
 er, erobrede hele Persien, og derpaa tilbage til min
 Fest. Ja det var Sandheds Fest, den klareste Dag,
 som endnu nogensinde fremlydede over Guds Stad, da
 Sandheds Aaland strømmede ud fra Faderen og Sonnen
 og giennemstrømmede de 12, og der udstrømmede af
 deres Munde Liv og Aaland over alle dem, som ville an-
 namme Sandhed til Salighed; Da blev opfyldt over
 Jerusalem hvad skrevet staar: Flodens Bække skal
 glæde Guds Stad, Ps. 46. Men vi, Andeagtige!
 Eller

Eller Guds Kirke hos os. 3) Hvad har den til-
 bage af denne Festens Herlighed? Ja dette lovede
 jeg til sidst at vise. Den Talsmand, som da kom, kom
 for at blive og blev umiddelbar virkende paa Evangelister
 og Apostle, saa længe, indeil disse i deres Skrifter til
 sagt os Guds store og underlige Ting; hvad flere 1000
 den Dag hørte, læse vi nu i det nye Testamente, om
 Faderens evige Kierlighed, som gav sin Søn, om
 Sonneus Verdskyld og Fortjeneste, som gav sig selv,
 om den hellig Aands Maade og Kraft, som forklarer
 Sonnen, virker i es en levende Tro, og bereder os til
 det evige Liv, og Pind sedaa Tildragelse borger os for
 denne Sandhed: Den ganske Skrift er inblæst af
 Gud, 2 Tim 3. Og altsaa fortiner den Dag, da
 Talsmanden kom, ogsaa hos os evig Mindestid, den
 fortiner en Høitid, saadan som den der nærmest sig,
 den hellig Aands Fest; men ikke verfor allene: Den
 samme Aand virker endnu, ikke umiddelbar, som da,
 men ved Ordet og Sakramenterne. Endnu kalder han
 og forsamler, endnu oplyser han os med Gaver, end-
 nu hver Søndag beder Guds Kirke syngende: Nu
 bede vi den hellig Aand. Endnu er ogsaa vor Daab:
 Igienførelsens og Fornyelsens Bad i den hellig
 Aand, hvilken Gud rigeligen udøser over os
 formedelst Jesum Christum; Endnu kalde vi ham
 med Rette: Den ypperste Trøster. Dette blev han
 os saa tit, ikke ved at tale Ord til os, ikke som herdte
 vi en Røst inden i os; men ved at lade fremkomme for
 vor beægstedte Aand, Trostesprog af Guds Ord, dem
 vi længe kændte, men ikke alvid erindrede, dem vi os-
 te herdte eller læste, men uden at mærke os dem som
 vigtige; men da komme de lyse, quægende, nye, og
 som tankte vi os dem første Gang. Tit trænger ikke vor
 Trost ind til et vandsmægtende herte. Vi komme rigeligen
 for

forsynde med det kiere Guds Saalmodigheds Ord, der er
 Raade udost paa vore Læber; Men den Syges bedøvede Ho-
 re, er som en beleiret Bye: hvorhen man omsunst er kommen
 med Tilsførel for de hungrende Indvaanere. Alle Porte ere
 tilspærrede, den er ingensteds tilgjengelig; men lovet være
 Gud! da er der en Aand, som gaaer ind ad lugte Dorre.
 Den hellig Aand, den ypperste Troster; ny Sandhed lærer
 han ikke de Vandkundige. Endog Apostlene paa Pindsedag
 havde for inde alt om den Korsfæstede, Opstande og Him-
 melsarne; men de bare det som Olie i utændte Louaper; det lyfede
 hverken for dem selv eller andre, indtil Talsmanden kom; da
 dryppede Ilden need, da fændtes de, da blevde de Verdens Lys,
 og den alt oplivende Aand, blev for deres egne Hierter den
 ypperste Troster. Tro dersor min Ven! dog nei, tro det ikke,
 men begrib det, at du ikke kan stemme din Aand, som du kan,
 stemme din Harpe. Du kan sige til dig selv: blio glad min
 Siel, men du bliver ikke altid derfor glad; du maa begribe, du
 maa sole din Aands Træng, til Virkningen af en højere Aand.
 Hvor forstent bliver ikke øste Menneskeis Aand? den vil hvad
 den ikke vil, den er sig selv en Modsigelse. Saaledes udtryk-
 ker Skriften denne Tilstand: Min Siel væarede sig for at
 lede sig troste, Ps 77. Min Embeds Medbroder! gaae du
 da hen og trost en saadan, overgyd ham med en Strom af de
 livsaligste Forhættelser, og der staarer han for dig stiv og kold,
 som den glatte usoranderlige Klippe, der rager op over Ha-
 vet, og overskølles omsunst af vældigste Bolger; men vi
 bemærke, naar, at jeg skal tale med Peder paa Pindsedag,
 naar Vederqøegsens Tider komme fra Herrens
 Asyn, da aabnes Hierter for Trost, som Rosen udfolder
 sine Blade, for at driske Morgenens Dug ved Solens Op-
 gang. Dette tro vi, er den hellig Aands Gierning, og da
 kalde vi ham med taknemmelige Hierter: Den ypperste
 Troster i al vor Land. Endelig tro vi og beklaende, at den
 samme Aand endnu ogsaa virker paa os med Nutidens talen-
 de Lærer. Jeg kiender, men foragter alle Svorteåloser over
 Salvesse: jeg veed vel ogsaa, at uden den kan Guds Ord
 læres purt og rent, og læres saa, endog af den, som ikke
 selv troer hvad han lærer, ikke lever derefter, og at det der og
 da, maa hede til menige Mand: Gører efter deres Ord,
 men ikke efter deres Gierninger, Mat. 23. Men denne
 Ep.

Erfarings Sandhed skal staae medens Kirken staer: De Mand iblandt os, paa hvis egne Hierter Sandheds Aand har virket, som sole sig selv gennemtrængte af Kundstabens Liv, virke altid mest godt i deres Kreds. Lad dem endog savne Veltalenhed, der er dvg, jeg veed ikke, hvilken Ild i deres enfoldige Sprog: der er, jeg veed ikke, hvilken Storlek Rosst med deres Rosst; der er i deres Tale dette Velmejnende, dette Hiertelige, dette Indtrængende: denne Tanke fødes dog i alle Tilhøreres Hierter: alt hvad denne Mand siger, kommer fra hans inderste Hierte, og dette kalder jeg den hellig Aands Gierning. Gud veed, Peder var ikke veltalende paa vindsedag; men om vi med vor Opklaring havde hort ham, vi skulle sagt til hverandre: brændte ikke vore Hierter i os? Saq gik det paa den store Dag, saa skriver Lucas: Der de det hørde, blevé deres Hierter gennemtrængte, og de sagde til Peder og de andre Apostle! I Mænd Brodre! hvad skulle vi giøre? Min Petrus sagde til dem: Omvender eder, og hver af eder lade sig dobbelte i Jesu Christi Navn, til Syndernes Forladelse, og I skulle fåe den billig Aands Gave; og det skeede saa. Ja saa gik det, Andægtige! da Talsmanden kom, og endnu danner den samme Aand vore Hierter, hvor Hierter aabnes for at modtage den virkende Maade. O kom da, Gud Skaber, o hellig Aand! kom ogsaa til os, snart kommer din store Fest; kom at igiensfode os til det evige Lis. Med Brunden i den høie Sang bede vi: Vaag op Norden og kom Sonnen! og blaes igennem min Have, at dens Kostelige Uster maa dryppe, Hos. 4, Aalandens Frugter, Rierlighed, Glæde, Fred, blive Fæstens Forstegrode, og vor fuldkomne Helligiorelse, Fæstens Virkning paa Hierterne:

Kom store Gud! o hellig Aand!

Hra høie Himmel Boig,

At jea i Liv og Doden kan

Med Jesum bønge trolig;

Myt Hierter mig bered,

Forsog Taalmindighed,

Var du min Sielers,

Giv mig hedrovet fro;

Giv mig mine Vere rene! Amen.

